Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 227 (14338) | 1976 оной сентябриин 26, воскресени | Сэн 2 мүнгэн.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Республикын суута хонишодой нэгэн СССР-эй Верховно Соведэй депутат Цыбикжап Аюшеевна Бадмаева түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ харуулжа байhан 100 эхэ хонин бүриhөө 114 хурьга түллүүлжэ, эхэhээнь таhалха үедэ түе бүриин шэгнүүр 22 килограмм болгоhон байна. Хурамхаанай аймагай Гаарайн совхозой солото хонишон Цыбикжап Аюшеевна хонин бүриhөө 3.300 килограмм нооhо хайшалха социалис уялгаяа 200 граммаар үлүүлжэ шадаа. Мүнөө Цыбикжап Аюшеевна түсэбтэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ абаhан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула оролдожо байна.

Буряадай мебелиин ба модо болбосоруулдаг комбинадай РСУ-да коммунис ажалай ударник Петр Селиверстович Болдаковой хүтэлбэрилдэг штукатур-малярнуудай бригадада хүдэлдэг юм. Бригадын гэшүүд бэшэнэй дунда эрхим түрүү ажалаараа шалгаржа, халаананнгаа нормо 120—130 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Ажалша бэрхэ штукатур-маляр 23 жэлэй туршада хүдэлхэ зуураа нилээд олон залуу хүдэлмэрнишэдые hургажа, дүн дүршэлөө халан үгэлсэhэн байха юм. Оролдосотой hайн ажалайнгаа түлөө «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» медаляар тэрэ шагнагдаhан байна.

Энэ урин зулгы шарайтай, ажалша эхэнэрнай Татьяна Фадеевна Петрова гээшэ. Тэрэ Улаан-Үдын наршн сэмбын комбинадай ээрэлгын цехтэ утаhа hамнадаг аппаратурын операторо хорёод жэл соо хүдэлжэ байна.

Энэ үе соо Татьяна Фадеевна ажалша бүхэриг, оролдосотой шэшэлтэй байhандаа түрүү мэргэжэлтэ болотороо ургаа юм. Даahан хэрэгтээ үнэн сэхээр хандадаг байhан тэрэ нүхэдтөө хүндэтэй болонхой.

Түсэбтэ юhэдэхи табан жэлэй даабарние амжалтатайгаар дүүргэhэнэйнгээ түлөө коммунис ажалай ударник Татьяна Фадеевна Петрова «1975 оной социалис мүрысөөнэй илагша» гэhэн тэмдэгээр шагнагдаhан юм.

Түсэбтэ арбадахи табан жэлэй асари эхэ зорилгонуудые хараалhан КПСС-эй XXV съездын хүдэлмэрилжэ байhан үедэ Т. Ф. Петрова энэ табан жэлдэ хоёр табан жэлэй түсэб дүүргэхэ гэhэн дулэтэ үүсхэл гаргаа hэн. Тиин нүхэр Петрова байгша онойнгоо [illegible] мүнөө 1977 оной [illegible] 3-да дүүргэд [illegible] байна.

Республикымнай ажалай үдэр

УРГАСЫН ДЭЭЖЫЕ—ЭХЭ ОРОНДОО

Байгша ондо манай совхоз гүрэндэ 6 мянган центнер таряа тушааха түсэбтэй юм. Хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэбые дүүргэхэ гээшэ хуулита хэрэг гэжэ ойлгоhон дээрэhээ совхозоймнай отделени, бригаданууд ургасаяа хуряахатайгаа хамта, шэнэ жэлэй таряа гүрэндэ худалдаха хүдэлмэриие түрүүшын үдэрhөө эршэмтэйгээр ябуулаа.

Тингэжэ сентябриин 20-до бэлэдхэлэй пунктда 8600 центнер таряан тушаагдаад, түсэбнай 2.6 мянган центнерээр үлүүлэгдээд байгаа. Ондоогоор хэлэбэл, совхоз аймаг соогоо эгээн түрүүлэн таряа тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэ.

Энэ хадаа Кубаниин суута механизаторнуудай уряада, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй Казахстанда болоhон партиино-ажахын эдэбхитэдэй зүблөөн дээрэ хэлэhэн үгэдэ манай совхозойхидой ажалай харюу болоно. Туйлаhан амжалтаарнай hаяхан партиин Хяагтын райком, аймгүйсэдком манай коллективые амаршалаа.

Таряанайнгаа ургасые түргэнөөр, hайн шанартайгаар хуряажа абахын түлөө дэлгэрhэн мүрысөөндэ инженер мэргэжэлтэ Баир Пурбуевич Самдановай хүтэлбэрилдэг тракторна бригада онсо шалгарна. Энэ бригадын түрүү комбайнернууд Владимир Осеев, Федор Баранов, Анатолий Кожин гэгшэд таряа хадаха, хуряахадаа үдэр бүриингөө даабарие холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Мүнөө совхоз дотор бүхыдөө 4 мянган шахуу гектар таряан хадагдаад, 2800 шахуу гектарай ургаса хуряагдаа. Гектар бүриhөө дунда зэргээр 11 центнер орооhон абтана. Таряанайнгаа ургасые октябриин 1 болотор хуу хуряажа абахын түлөө тэмсэнэбди.

И. МУНКУЕВ,
Хяагтын совхозой ахамад агроном.

НЁДОНДОНОЙХИhОО hУРАГГҮЙ ЕХЭ

Үнгэрэгшэ зунай hарануудта hү ехээр haaхын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Доодо-Жэрэмэй hаалишад оролсожо, hайн үрэ дүн туйлаа. Жэшээнь, август hарада эндэхи hаалишад үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 172 центнерээр ехэ hү hаагаа гэхэ гү, али бүхыдөө 524 центнер сагаан эдеэн абтаhан байна. Жэлэй эхинhээ хойшо фермын hаалишад бүхыдөө 5.185 центнер hү hаагаа. Энэнь үнгэрhэн жэлэй энэл болзор соо hаагдаhан hүнhөө 400 шахуу центнерээр ехэ болоно.

hайнаар харууhалhанайнгаа ашаар Доодо-Жэрэмэй малшад үнеэдэйнгээ hаали эрид дээшэлүүлжэ, гүрэндэ hү худалдаха 9 hарынгаа түсэб болзорhоонь урид, үшөө августын 15-даар дүүргэhэн байна. Август hарын үлэгшэ үдэрнүүдтэ түсэбhөө гадуур 282 центнер hү городой hүнэй комбинадта эльгээгээ. Тэрэшэлэн мүнөө жэлэй гурбадахи кварталай hүүлшын hарада үшөө 580—590 центнерhээ доошо бэшэ тоhолиг hү гүрэндэ тушаахаар шиидэнхэй.

Тэрэшэлэн «Восход» колхозой малшад haahан hүнэй шанар дээшэлүүлжэ шадаhан байна. Бүхы hүнэйнь 96 процентнь hайн сэгнэлтэтэйгээр тушаагдаа.

Дуршэлтэй hаалишан Татьяна Гавриловна Калашникова социалис мүрысөөндэ түрүүлнэ. Тэрэ даажа байhан 23 үнеэнhээ үнгэрhэн найман hарын туршада бүхыдөө 395 центнер hү hаагаа гэхэ гү, али үнеэн бүриhөө 1.598 килограмм hү абаhан юм. Харин hаалишад А. К. Русина, К. Ф. Калашникова, Т. К. Калашникова, Н. Ф. Русина гэгшэд тус бүрндөө үнеэн бүхэнhөө 1.500 килограммhаа дээшэ hү haажа, түрүү hаалишанhаа холошье гээгдэнэгүй.

А. НАГАСЛАЕВ.
Улаан-Үдын аймаг.

hҮҮЛШЫН hҮРИНҮҮД

Совхознай үбhэ хуряалгаяа дүүргэхэ дүтэлжэ, hүүлшынгээ hүринүүдые бодхоожо байна. Мүнөө үедэ 39.873 центнер үбпэн хуряагдажа сомоглоо. Тарматдаха үбhэн үшөө бии. Бүхыдөө энэ жэлдэ 43 мянган центнер hайн шанартай үбhэ абахаар хараалагданхай. Энэ зорилгоёо гүйсэд дүүргэхэбди.

Совхоздомнай хамтадаа арбан звено хүдэлнэ. Тэдэнэй гурбаниинь онцложоруулагдаhан. Луговод Чимит-Доржо Санжижаповай хүтэлбэрилдэг звено горитой амжалта туйлаа. Тус звено совхоз соогоо хамагhаа түрүүлэн 8.742 центнер үбhэ бэлэдхээд, түсэбөө дүүргэхээ байна. Мүн баhа бэшэшье звенонууд амжалтатай хүдэлнэ. Нигэжэ байгша онойнгоо үбэлжэлгэ үбhөөр гүйсэд хангажа шадахабди гэжэ hананаб. Үбhэнhөө гадуур, шэмэтэ тэжээл болохо сенаж ехээр даргадаа. Түсэбэй ёhоор 12 мянган центнер сенаж дараха аад, энээнээ 16200 центнер болгообди. Силос 4.870 тонно даргадаад байна. Зелёнко сабшаха хүдэлмэридэ сэгдэрэн орохомнай.

Ц-Д. ЛОДОЕВ,
Худанай совхозой директор.

Хэжэнгэ.

АМЖАЛТААРАА БАЯСАНА

Барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын бригадир Артур Иванович Малышев сентябриин 1-дэ баяр ёhололой оршон байдалда Северобайкальскын дунда hургуулиин директор В. М. Меженовтэ шэнэ hургуулиин түлхюурэй hүлдэ тэмдэг барюулаа. Хоёр дабхар шэнэ hургуули Северобайкальск тосхон соогоо мүнөө дээрээ эгээл гоё hайхан, эгээл томо байшан болоно.

Шэнэ hургуули бариhан ушар ганса эдир бамовецуудай hайндэр бэшэ юм. Барилгашад эдир бамовецуудhаа дутуугүй ехээр баярлана. Тэдэнэй энэ шэнэ барилгые «эрхим hайн» гэhэн сэгнэлтэтэйгээр Гүрэнэй комисси тушаан абаа.

Мүн сентябриин 1-нэй үдэр барилгашадта үшөө нэгэ баясама мэдээсэл асараа. Барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын коллектив барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ байгша оной түсэбые сентябриин 1-дэ уридшалан дүүргэhэн байна. Тиимэhээ барилгашад нэгэ үдэр хоёр hайндэр тэмдэглээ.

Поездын коллектив найман hарын туршада 3458 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хээ гэхэ гү, али түсэбөө 102 процент дүүргэhэн байна. Ганса август hара соо хэдэн арбаад шэнэ барилга ашаглалгада тушаагдаа. Больницын комплекс, банно-прачечна комбинат, байрын дүрбэн гэр, 27 хүнэй байрлаха хамтын байра гэхэ мэтэ барилга дүүргэгдэhэн юм.

Энээнhээ гадна ондоошье ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Социалис Ажалай Герой Александр Лукьянович Мудровой даадаг бригада БАМ-ай зүбшан гараха газарта дүтэхэн баригдажа байгаа авто-харгын искусственна 10 түхеэрэлгэ бариhан байна. Студентнүүдэй барилгын отрядайхид 458 километрэй харгын самсаал гаргаа.

Түрүү поездын коллектив туйлаhан амжалтаараа баясаха зуураа урдаа шэнэ зорилго табиба. Жэлэй дүүрэтэр үшөө нэгэ миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхээр хараалаа. Эдэ барилгануудай олонхинь ажаhуудалай гэр байранууд юм. Тэдэниие түргэнөөр, hайнаар барижа, БАМ-ай барилгашадые гэр байраар хангаха хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулха гэжэ тэдэнэр оролдожо байна.

А. КУКЛИН,
манай корр.

УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭХЭБДИ

Манай заводой хүдэлмэришэд найман hара соо 59100 түхэригэй запас частьнуудые гаргажа, тэрэниие бүтээхэ жэлэйнгээ түсэб дүүргээ. Мүн модо бэлэдхэлэй, модо болбосоруулгын предприятинуудта хэрэглэгдэдэг трактор, двигательнүүдые заhабарилха, автомашинын агрегадуудые бүтээхэ даабари hайнаар дүүргэгдэжэ байна.

Найман hарын түсэбhөө гадуур 55 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа.

Заводой коллектив арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабариhаа гадуур 45 мянган түхэригэй продукци худалдаха, 85 мянган түхэгэй товарна продукци бүтээн гаргаха социалис уялга абанхай юм. Энэ уялгаяа дүүргэхэ, жэлэй түсэбые декабриин 27-до түгэсхэхэ хэрэгтэ коллективэймнай хүсэ шадал элсүүлэгдэжэ байна.

М. СИЗЫХ,
Элхиин авто-заhабарилгын заводой таhагые даагша.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
УКАЗ
СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Совет Социалис Республиканүүдай Союзай юhэдэхи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сессиие 1976 оной октябриин 27-до Москва хотодо зарлаха гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиум **тогтообо.**

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1976 оной сентябриин 24.

КПСС-эй ЦК-да ЗҮБЛӨӨН БОЛОБО

Союзна республиканүүдай Компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомууд ба обкомуудай эрдэм наукын, hургуулинуудай таhагуудые даагшанарай зүблөөн КПСС-эй Центральна Комитедтэ боложо, эрдэм наукын, hуралсалай ба элүүрые сахилгын талаар КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байhан тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай Эрдэм наукын ба hургуулинуудай таhагые даагша С. П. Трапезников зүблөөн дээрэ үгэ хэлэбэ. Научна шэнжэлгэнүүдэй ашаг үрэ ба шанарые дээшэлүүлхэ, нийтын, естественнэ ба техническэ эрдэмүүдэй холбоое улам батадхаха, үйлэдбэри наука хоёрой хоорондохи холбооной түхэл маягуудые нарижуулан hайжаруулха, эрдэм наукын туйлалтануудые арадай ажахыда нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, дээдэ hургуулинуудай, техникумүүдэй, юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудай, техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудай, элүүрые сахилгын зургаануудай хүдэлмэри улам hайжаруулха асуудалнуудаар партийна комитедүүдэй туйлаhан дүй дүршэлые зүблөөндэ хабаадагшад халан абалсаба.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. В. Зимянин зүблөөндэ хабаадаа.

А. А. ГРОМЫКО А. А. ХАЛАТБАРИТАЙ УУЛЗАА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко эндэ ерээд байhан Иранай гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Халатбаритай уулзаба. Хөөрэлдөөнэйнгөө үедэ совет-иран харилсаанай зарим хэдэн асуудалнуудаар, тэрэшэлэн ООН-ой Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сесси-дэ хабаатай асуудалнуудаар hанал бодолнуудаа зүбшэлсэhэн байна.

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМДЭ ҮНЭН БАЙЛГЫН ТУГ ДОРО

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС-ай тусхай корр). Даниин Коммунис партиин XXV съезд хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

Сентябриин 24-нэй заседани дээрэ КПД-гэй шалгалтын ба хиналтын комиссинуудай тоосоото элидхэлнүүд соносогдоо.

Съездын трибунада КПСС-эй делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. У. Черненкын гарахадань, делегадууд нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Нүхэр К. У. Черненко энэ съездэ КПСС-эй ЦК-гай эльгээhэн амаршалгые делегадуудай ба айлшадай нэрьемэ альга ташалган доро дамжуулаад, съездэ КПСС-эй ЦК-гай бэлэг — В. И. Ленинэй дүрэ зурагые барюулба.

КПД-гэй Түрүүлэгшэ К. Есперсен КПСС-эй ЦК-гай бэлэгые абаха зуураа, нигэжэ хэлэбэ: Советскэ Союз, Ленинскэ КПСС хододоо манай ажал ябуулгын ба тэмсэлэй зам заагша одон байhан, байхашье. КПСС-эй ба КПД-гэй хоорондо аха дүү ёhоной нягта холбоо барисаан тогтонхой. Ёhото ханинараа hунган оложо шададаг байhыемнай энэ съезд дахинаа лаблан батална. Манай хани барисаае хэншье, хэзээшье эбдэжэ шадахагүй.

ХЕЛЬСИНКИДЭ БҮХЭДЭЛХЭЙН КОНФЕРЕНЦИ НЭЭГДЭЭ

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал зогсоохын түлөө, тэдэниие хуряахын ба шахардуу байдал hулаpуулхын түлөө бүхэдэлхэйн конференци сентябриин 23-да «Диполи» гэжэ Конгрессүүдэй ордон дотор нээгдээ. Дэлхэйн бүхы түбинүүдэй 100 гаран ороной олониитые, тэрэшэлэн уласхоорондын таби шахуу эмхинүүдые түлөөлhэн табан зуу шахуу делегадууд хабаадана.

1973 ондо Москвада болоhон, Эб найрамдалта хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессэй ябуулганууд ба холбоо барисаае үргэлжэлүүлхэ Уласхоорондын соведээр энэ конференци зарлагдаа.

***

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал зогсоохын түлөө, тэдэниие хуряахын ба шахардуу байдал hулаpуулхын түлөө бүхэдэлхэйн конференци дүрбэн комиссяар дамжуулан хүдэлмэреэ ябуулжа үргэлжэлбэ. Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал зогсоолгодо, хүниис олоор хюдаха ядерна ба бусад зэбсэгүүдые хорилгодо, хабаатай элдэб асуудалнуудые, делегадууд зүбшэн хэлсэжэ байна.

СССР-эй Оборонын Министрэй
ПРИКАЗ

1976 оной сентябриин 26. **№ 197** Москва хото.

АЛБА ХЭХЭ ТОГТООГДОМОЛ БОЛЗОРОО ДҮҮРГЭhЭН СЭРЭГЭЙ АЛБА ХААГШАДЫЕ 1976 ОНОЙ НОЯБРЬ-ДЕКАБРЬ СОО СССР-эй ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДhЭЭ ТАБИХА ТУХАЙ, МҮН ГРАЖДАНИНУУДЫЕ СЭРЭГЭЙ БОДОТО АЛБАНДА ЭЭЛЖЭЭТЭ ГУРИМААР ТАТАХА ТУХАЙ

«Бүгэдэ нийтын сэрэгэй уялга тухай» СССР-эй хуулитан зохилдуулан, **захирхамни:**

1. Сэрэгэй бодото алба хэхэ болзоройнь 1977 оной январиин 1 болотор дүүрэхэ сэрэгэй алба хаагшадые 1976 оной ноябрь-декабрь соо Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдhээ запаста табиха.

2. Сэрэгэй алба хаагшадай запаста табигдаhантай дашарамдуулан, энэ приказай нэгэдэхи пунктдай зохилдуулан, албанда татагдаха үдэр хүрэтэр 18 наhатай болоhон, татагдаха болзоройнь хойшолуулагдахагүй граждануудые, тэрэшэлэн албанда таталгынь хойшолуулагдаhан болзорой дүүрэhэн, татагдаха аха наhатай граждануудые Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын харуулай ба дотоодын сэрэгүүдэй бодото албанда татаха.

3. Тус приказые бүхы ротонуудта, батарейнүүдтэ, эскадрильнуудта, корабльнууд дээрэ соносхохо.

СССР-эй Оборонын Министр
Советскэ Союзай Маршал Д. УСТИНОВ.

Мүнөөдэр Машина бүтээгшэдэй үдэр

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РЕСПУБЛИКЫН МАШИНА БҮТЭЭЛГЫН БА МЕТАЛЛ БОЛБОСОРУУЛГЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Социалис мүрысөөндэ үйлэдбэриин эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаhанайнь түлөө, Машина бүтээгшэдэй үдэрөөр дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

1. **Воронин** Владимир Леонидовичые — Улаан-Үдын хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой слесарь-хабсаргагшадай бригадир.
2. **Маняшин** Анатолий Дмитриевичые — Улаан-Үдын Хүндэлэлэй Тэмдэг орденто «Электромашина» заводой слесарь.
3. **Мищенко** Владимир Ивановичые — Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой токарь.
4. **Попукалов** Виталии Александровичые — Загарайн аймагай Элхиин автомобиль заhабарилгын заводой токарь.
5. **Судомойкин** Анатолий Ивановичые — Улаан-Үдын СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ «Теплоприбор» заводой хайлуулагша.
6. **Тараев** Геннадий Ивановичые — Загарайн аймагай Шэнэ-Бэрээнэй заhабарилгын заводой ахамад инженерэй орлогшо.
7. **Цыбендоржиева** Бадма Бадеевнае — Сэлэнгын аймагай Сэлэн-Дүүмын заhабарилгын-механическа заводой стерженщица.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1976 оной сентябриин 24.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР В. К. ПОЗДНЯКОВАДА БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ИНЖЕНЕРЭЙ ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Үйлэдбэриие автомат аргаар хүтэлбэрилхэ гурим зохёожо нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ габьяатай байhанайнь түлөө Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой таhагай начальник **Позднякова** Вера Константиновнада Буряадай АССР-эй **габьяата инженерэй** хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1976 оной сентябриин 24.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РЕСПУБЛИКЫН МАШИНА БҮТЭЭЛГЫН БА МЕТАЛЛ БОЛБОСОРУУЛГЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Үйлэдбэриие автомат аргаар хүтэлбэрилхэ гурим нэбтэрүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаhанайнь түлөө, Машина бүтээгшэдэй үдэрөөр дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

1. **Гергель** Леонид Григорьевичые — Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой начальнигай орлогшо.
2. **Клементьев** Владимир Михайловичые — Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводой мэдээсэлэй-тоолон тодорхойлолгын түбэй начальник.
3. **Кузьмина** Екатерина Ивановнае — Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой инженер-конструктор.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1976 оной сентябриин 24.

Мүнөөдэр — Машина бүтээгшэдэй үдэр

ТҮРҮҮ ЗАНДАА

Заводой алишье цехтэ ороходо, ариг сэбэр, эмхи гурнмтай. Эршэмтэй шанга ажалай охин абаhаар обёоргодоно. Иншэ тиишээ hүндэлхэ хүн харагданагүи. Арбадахи табан жэлэй аша туhада бүтээсэ ехэтэй ажалаа зорюулхые, ашаг үрын, шанарай табан жэлдэ бата найдабаритайгаар ажаллахые уряалhан лозунг, плакадууд хадаатай.

Электромеханическа цех. Энэ цехэй бүтээн гаргадаг продукци орон доторoo hайн мэдээжэ. Цехэй электродвигательнүүд дэлхэйн олон оронуудта худалдагдажа, заводой суу холо ойроор тараагаа. 100 киловатт хүсэтэй электродвигательнүүд аха дүү бүхы социалис гүрэнүүдтэ эльгээгдэнэ, хүгжэнгы капиталис оронуудта наймаалагдана.

Цехэй алишье участок, бригада абажа харахада, өөhэдын социалис уялгатай. Тэрэнээ дүүргэхын тула мүнөөдэр, үглөөдэр ямар хэмжээнэй ажал хэхэ байhанаа хүдэлмэришэн бүхэн hайн мэдэнэ, тиимэ hэн туладаа хүдэлмэришэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахые, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхые оролдоно.

Заводой хүгжэлтын саашанхи зорилгонууд үнэхөөрөө хүдэлмэришэдые баясуулмаар, шэнэ амжалтада зоригжуулмаар. Арбадахи табан жэлдэ электрическэ машинануудые бүтээлгэ хоёр дахин шахуу дээшэлхэ. Хэрбээ мүнөө заводой үйлэдбэриин бүхы талмай, техникэ, түхеэрэлгэ хэрэглэжэ, жэлдээ 10 мянган электродвигатель бүтээхэ арга бии байбал, табан жэлэй hүүлшын жэлдэ 20 мянган электродвигатель бүтээхээр хараалагдаа.

Саашадаа завод электрын машинануудые бүтээхээр мэргэжүүлэгдэхэ юм. Улаан-Үдын «Электромашина» завод иимэ продукци бүтээлгээр СССР-эй электротехническэ промышленностиин министерствын гол предприяти болохоор багсаагдана. Мүн завод ганса орон дотороо тусхай иимэ шэглэлтэй болохо бэшэ, СЭВ-тэ ородог Европын социалис гүрэнүүдэй дундахи иимэ предприяти байхаар мэргэжүүлэгдэхэ юм. Энээнние hаяхан Улаан-Үдэдэ «Электромашина» заводой хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэhэн «Интерэлектро» организациин зургаадахи зүблөөн элирүүлээ.

СЭВ-тэ ородог Европын социалис оронуудай электротехническэ промышленностиин нэгэдэл, предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, эрдэмтэд саашадаа эдэ электрын машинануудые нарижуулан hайжаруулха. Мүнөөшье заводой бүтээдэг электродвигательнүүд ашаглалтада найдамтай hайн, бэхи юм. Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэ хүртэhэн эдэ электродвигательнүүд дэлхэйн эрхим зэргын продукциин эрилтэдэ хүрэнэ.

Заводой тамгатай электродвигательнүүд дэлхэйн 30 гаран гүрэнүүдтэ эльгээгдэжэ, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэhэн. Капиталис хүгжэнги оронууд болохо Франци, Итали, ФРГ болон бусад гүрэнүүдэй предприятинуудта манай эндэ бүтээгдэhэн электрын машинанууд ашаглагдадаг.

Хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд продукциингаа шанар улам hайжаруулха, электродвигательнүүдые нарижуулха, бүри найдамтай hайн болгохо арга боломжонуудые хэрэглэжэ байдаг. Продукци бүтээлгын технологи эхинhээнь абаад, эсэс хүрэтэрөө нарин нягтаар шалгагдана. Ажалай түрүү онол арга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Үйлэдбэриин түрүүшүүл Москвагай «Динамо» гэжэ С. М. Кировэй нэрэмжэтэ заводой хүдэлмэришэдэй жэшээгээр ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хубиин түсэб зохёодог болоо. Олон түрүүшүүл үнгэрhэн табан жэлэйнгээ хубиин түсэбые болзорhoонь урид дүүргээ hэн.

Энэ табан жэлдэ заводой 700 хүдэлмэришэд хубиин түсэб зохёожо, тэрэнээ болзорhoонь урид дүүргэхэ гэжэ мүрысэжэ эхилээ. Тэдэнэй олонхинь даабаряа болзорhoонь нэгэ-хоёр hараар уридшалан дүүргэжэ байна. Коммунис ажалай ударнигууд Ананий Бондарь, Валентина Дроздова, Аксинья Бурлакова, Геннадий Горский болон бусад зарим түрүүшүүл жэлэй арба hарын даабари дүүргээд, ноябрь hарын тоосоогоор ажаллажа байна.

Түрүү мастерска участогууд, бригаданууд эндэ олон. Тэдэнэр арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые болзорhoонь урид дүүргэхэ хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажаллана. Тэрэнээ бэелүүлжэ шаданашье. Эдэ бригадануудай дундаhaa Антонина Федоровна Наливкын даадаг бригада үнинhөө шалгарhaар.

— Бригадымнай 12 хүнэй хахадынь шахуу залуушуул, — гэжэ Антонина Федоровна хөөрэнэ. — Дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэднай залуушуулые шефтээ абажа, ажалайнгаа олон жэлэй дүй дүршэл дамжуулан үгэнэ. Залуушуулнай ажалда дуратай, hүбэлгэн ухаатай. Тэдэнтэй хамта ажаллахада яhала урматай.

А. Ф. Наливкын даадаг бригада электродвигательнүүдэй схемэ гагнадаг. Ажалынь орёо, харюусалга ехэтэй. «Эрхим шанарай табан жэлдэ — бата найдабарита ажал» гэhэн уряа доро ажаллажа, голодоhогүй продукци бүтээнэ, даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ. Бригадын бүтээhэн продукциин 95—97 процентнь ямаршье ажаглалтагүйгөөр техническэ хиналтын таhагта тушаагдадаг юм. Тэдэнэр энэ жэлэй эхинhээ хойшо социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ эрхимлэжэ гараа.

Бригада жэлэй юhэн hарын түсэбые болзорhoонь урид дүүргэжэ, машина бүтээгшэдэй hайндэрые угтажа байна. Мэргэжэл шадабаряа ходо дээшэлүүлжэ, ажалайнгаа оньho нарииаар шудалжа байhанай ашаар амжалта туйлагдаа. Бригадын хүдэлмэришэн бүхэн бэе бэсынгээ дүүргэдэг гурбан мэргэжэл шудалжа, али нэгэнэйнгээ ажалые ядалгүй hайнаар дүүргэдэг болонхой.

Хэдэн мэргэжэл шудалhан, хубиингаа түсэбые болзорhoонь урид дүүргэхэ гэжэ мүрысэжэ байhан хүдэлмэришэд халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Хүдэлмэришэдэй эршэмтэй шангаар ажаллажа байhанай ашаар завод жэлэй найман hарын түсэбые үлүүлhэн юм. Завод найман hарын түсэбhөө гадуур 66 электродвигатель арадай ажахыда эльгээгээ. 156,2 мянган түхэригэй продукци бүтээгээ, Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, 7,5 процентээр ехэ продукци худалдаhан байна.

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбhөө гадуур 300 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргаха гэhэн социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргэхэ байhандаа хүдэлмэришэд батаар этигэнэ. Тэдэнэрэй хэлэhэн үгэ найдамтай байдаг. Завод республикынгаа, мүн электротехническэ промышленностиин министерствын бусад предприятинуудай дундаhaа түрүү hууринуудай нэгые эзэлжэ ябана.

С. БАРДАМОВА.

Арбадахи табан жэлэйнгээ хубиин түсэбые урагшатайгаар дүүргэжэ байhан М. С. Бердюгина (зүүн гарhаа), П. Г. Шамитова, П. И. Мищук, В. М. Ахметова.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой түрүү бригадирнуудай нэгэн А. Ф. Наливко залуу хүдэлмэришэд Алла Телешева, Валя Пахахинова гэгшэдтэй.

Бэлэн болгогдоод, тушаагдахаяа байhан электродвигательнүүд.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ХЭЛЭҺЭН ҮГЭДӨӨ ХҮРӨӨ

Машина бүтээгшэдэй hайндэрые ажалай амжалтаар угтаха гэhэн мүрысөөн заводоймнай хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрhэн юм. Энэ мүрысөө үүсхэhэн Дмитрий Федорович Старинскиин даадаг пластмассова зүйлнүүдые бүтээдэг участогай хүдэлмэришэд хэлэhэн үгэдөө хүрөө. Тэдэнэр сентябрь hарын, мүн 3-дахи кварталай өөhэдынгөө hайндэр болотор дүүргэхэ уялгаяа болзорhoонь урид, сентябриин 23-да дүүргэбэ. Түрүү энэ коллективтэ заводой дирекциин, парткомой Хүндэлэлэй грамота барюулагдаhан байна.

Жэлэй найман hарын дүнгүүдээр мастер Л. Черниговскиин, инструментальна цехэй мастер Щукинай даадаг участогууд шалгаран гараа. Тэдэнэр энэ жэлдэ абаhан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Үйлэдбэриин олон түрүүшүүл социалис мүрысөөндэ hайн үрэ дүн харуулна. Токарь Георгий Ковалев, прессовщица Клавдия Михалева, шудхалаа хэгшэ Анатолий Судомойкин, токарь Валентина Ковалева болон бусад түрүүшүүлые тэдэнэй дундаhaа нэрлэмээр. Эрхим эдэ хүдэлмэришэд арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабариие уридшалан дүүргэхэ гэhэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, эршэмтэй шангаар хүдэлнэ.

Бүхыдөө заводнай жэлэй юhэн hарын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Продукци худалдаха юhэн hарын түсэб болзорhoo урид дүүргэгдээ. Түсэбhөө гадуур 300 мянган түхэригэй продукци худалдахаар багсаанабди. Ажалай бүтээсэ 3,2 процентээр дээшэлhэн юм.

Бүтээн гаргаhан продукцияа олон область, хизаарнуудта эльгээдэг, дэлхэйн олон гүрэнүүдтэ худалдадаг манай заводой коллектив хэдэн түхэлэй шэнэ продукци энэ жэлдэ бүтээжэ эхилээ.

К. МОСКОВЧЕНКО,
«Теплоприбор» заводой ажалай таhагай начальник.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ЗАХИЛ—БОЛЗОРҺООНЬ УРИД

Олон маркын автомашинануудые, тракторнуудые, тэдэнэй двигательнүүдые заhабарилдаг манай заводой хүдэлмэришэд энэ жэлэй найман hарын түсэбые болзорhoонь урид дүүргэhэн юм. Тиигэжэ түсэбhөө гадуур 694 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа. Сентябрь hарын түсэбые болзорhoонь урид дүүргээд, машина бүтээгшэдэй hайндэрые угтажа байнабди. 120 автомашина, тэдэнэй 191 двигатель, 25 трактор, тракторай 20 двигатель заhабарилха сентябриин түсэб дүүргэгдээ.

Урдань ганса заhабари хэдэг манай предприяти тракторнуудай прицепүүдэй, ГАЗ-69 түхэлэй автомашинын кузовуудые хэдэг болоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ манай заводто бүтээгдэдэг шэнэ түхэлэй энэ продукци предприятиимнай үйлэдбэри улам хубилгажа байна.

Автомашинын кузовууд Россин Федерациин олон газар нютагуудта, мүн хилын саанашье эльгээгдэдэг. Найман hара соо 2,352 кузов бүтээгдээ. Иигэжэ хараалагдаhан түсэбhөө гадуур автокузовуудые захигшадтаа болзорhoo урид эльгээгээбди.

Тракторнуудай прицепүүд гол түлэб хүдөө ажахын захилаар бүтээгдэнэ. Найман hарын түсэбhөө гадуур 452 прицеп хэгдэhэн байна.

Энэ жэлдэ хүдөө ажахыhaa шэнэ захил абтаа. Заводоймнай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд малай тэжээл бүйлуулгада хэрэглэгдэхэ шэнэ түхеэрэлгэ бүтээхэ гэжэ бага бэшэ оролдолго гаргаhан юм. 30 иимэ түхеэрэлгэ бэлэн болгогдоо. Тэдэнэй 15-иинь республикымнай колхоз, совхозуудта худалдагдаад байна.

Заводоймнай коллектив арбадахи табан жэлэй түсэбые болзорhoонь урид дүүргэжэ шадаха зорилго урдаа табинхай. Энэ зорилгоёо бодото дээрэнь дүүргэжэ байна гэхээр. Найман hарын түсэб бүхы дээрээ үлүүлэгдээ. Мүн заhабари хэхэ, прицеп, автокузов бүтээхэ сентябрь hарын даабари болзорhoo хэдэн хоногоор урид дүүргэгдэбэ.

Манай хүдэлмэришэд машина бүтээгшэдэй hайндэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтажа байhандаа баясанад.

Л. ФРАНТЕНКО.
Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводой хүдэлмэрилэгшэ.

ГОЛ ШЭГЛЭЛЭЭР

Түсэбтэ арбадахи табан жэлдэ машина бүтээгшэд машина, агрегадууд болон шэнэ түхэлэй приборнуудые бүтээн гаргалгаяа 1,5—2 дахин үргэдхэхэ байна. Гинхэдээ шэнэ түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэнэй ашаар промышленностьда 3 миллион хүн сүлөөлэгдэжэ, ондоо тээ ажаллаха аргатай болохо юм. Мүнөөнэй оньhон техникэ бүтээгшэд hайндэрөө ямар амжалтануудаар угтажа байна гээшэб, түсэбтэ арбадахи табан жэлдэ эдэнэр ямар зорилгонуудые шиидхэхэ ёhотойб гэhэн асуудалнуудтайгаар ТАСС-ай корреспондент, СССР-эй Госпланай гэшүүн А. Н. КОБЯКОВТО хандаhан байна. Тэрэ иигэжэ хөөрэбэ:

— Байгша оной түрүүшын үдэрнүүдhээ промышленна предприятинуудай коллективүүд габшагайгаар ажаллажа эхилээ. Машина бүтээлгын ба металл болбосоруулгын продукци үйлэдбэрилгэ 10 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Даабариhaа гадуур ууралаар хүдэлдэг нилээд ехэ турбинанууд, программна жолоодолготой станогууд, нэхэлгын агрегадууд, приборнууд, автомат түхеэрэлгэнүүд болон бусад эдлэл хэрэгсэлнүүд бүтээгдэн гаргагдаа. Элшэ хүсэнэй машина бүтээгшэдэй амжалтата ажалай ашаар Усть-Илимскэ, Вилюйн, Чиркейскэ гидростанцинууд, Ставрополиин ГРЭС проектээр хараалагдаhан хүсэндөө хүрэhэн байна.

Жэлэй эхинhээ хойшо машина бүтээдэг предприятинууд шэнэ түхэлэй 200 гаран хэрэгсэлнүүдые бүтээжэ захалаа. Тиигэхэдэ продукциин шанар hайжаруулгада ехэ анхарал хандуулагдана. Хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй предприятинуудта шанарай тэмдэгтэй эдлэл хэрэгсэлнүүд бүхы үйлэдбэриин гурбанай нэгэ хуби болоно.

Мүнөө машина бүтээдэг олон заводууд hэльбэн шэнэлэгдэжэ байнхай. Эдэнэр мүнөөнэй шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр, универсальна станогуудаар, автомадуудаар, полуавтомадуудаар, автомат лининүүдээр хангагдана. Металл болбосоруулдаг түхеэрэлгэ улам үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоно. Электронно-тоолон тодорхойлолгын машинануудай туhаламжаар эдэ жолоодогдодог юм.

КамАЗ, Волго-Донои «Атоммаш» гэжэ завод, промышленна тракторнуудые бүтээдэг Чебоксартахи завод, транспортна контейнернүүдые, ашаанай вагонуудые бүтээлгын Абаканай завод гэхэ мэтын машина бүтээлгын мантан томо предприятинууд баригдажа байна.

Технологическа бүхы хүдэлмэрие үргэлжэдэнь оньhожоруулха, автомадаар хангаха арга олгоhон машинануудые, түхеэрэлгэнүүдые, приборнуудые бүтээлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана.

Техническэ иимэ хэрэгсэлнүүд хүдөө болон ой модоной ажахынуудта, харгын барилгада, элшэ хүсэндэ хэрэглэгдэдэг юм. Жэшээнь, энээнэй ашаар хүдөө ажахыда газар хахалалга, тарилга хэлгэ, ургаса хуряалга гэхэ мэтын хүдэлмэридэ гар ажал бүрин усадхагдаhан байна. Энэ табан жэлдэ хүдөө ажахын гол хүдэлмэриин 150 гаран ажал оньhожоруулагдахаар хараалагдана. Мал ажалда, тэжээл бүйлуулгада, газар тариалан шанаржуулан hайжаруулгада хэрэглэгдэхэ машина түхеэрэлгэнүүдые бүтээхээр түсэблэгдэнхэй.

Машина түхеэрэлгэнүүдэй хүсэ нэмээхэ талаар ехэ юумэн хэгдэхэ юм. Атомай ба ууралай хүсөөр хүдэлдэг электростанцинуудта тодхогдон табигдаха 1000—1200 мянган киловатт хүсэтэй турбогенераторнууд, булад хайлалай габшагайгаар ажаллаха хүсэтэ шэнэ түхеэрэлгэнүүд, 400 тонно багтаасатай конверторнууд, 8 мянган мориной хүсэтэй тепловозууд, 125 тонно багтаамжатай цистернэнүүд, полувагонууд, бусад олон оньhото техникэ бүтээгдэжэ, арадай ажахыда үгтэхэ. Жолоодолгын түхеэрэлгэ болон приборнуудые тоолон тодорхойлолгын техникын хэрэгсэлнүүд улам ехээр бүтээгдэхэ.

Партиин XXV съездын табиhан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула машина бүтээгшэд социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлэн, амжалтатайгаар ажаллажа байна.

(ТАСС).

СОЦИАЛИС ЗӨӨРИ — АЖАЛШАДАЙ БАЙДАЛЫН

Орон доторхи политическэ бүхы ажабайдал, парти болон ажалшадай зохёохы ажал ябуулга КПСС-эй XXV түүхэтэ съездын заабаринуудай нүлөөн доро үнгэржэ байна. Совет хүнүүд арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб дүүргэхын түлөө тон ехэ дэбжэлтэтэйгээр ажаллана.

Манай парти ажалшадай дунда политическэ болон эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулна, тэдэниие социалис зөөридэ, ажал хүдэлмэридөө гүнзэгы мэдэрэлтэй хандахаар хүмүүжүүлнэ.

«Манай обществын баялигай хэдышье ургажа байгаа hаань, юумые нарин нягтаар арьбалха, гамнаха гээшэ арадай ажахын хүгжэлтын, арадай ажабайдал hайжаруулха шухала эрхэ нүхэсэл байхаараа байна. Тон зүбөөр тоолохо, түхэриг бүхэниие, ажалай час бүхэниие, продукциин тонно бүхэниие ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ, эзэн бусаар хандаха ба хайнаггүй ябадал гаргаха ушарнуудые эсэстэнь хүрэтэр үгы хэхэ—энэ хадаа манай партиин үндэр уялга болоно» гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев партиин XXV съезд дээрэ хэhэн тоосоото элидхэл соогоо хэлээ hэн.

Коммунизм байгуулха, тэрэнэй материально-техническэ үндэhэ hуури табиха хэрэгүүд совет хүнүүдhээ бүхы юумэндэ гамтайгаар хандаха эрилтэ табина. Арадай баялигые гамнаха, тэдэниие бүри ехэ болгохын түлөө шэнэ общество байгуулжа байhан совет ороной хүн бүхэн тэмсэхэ уялгатай. Ниитын зөөридэ коммунис ёhoор хандан, арадай ажахыда арьбалалта, алмалтагүй хэхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэл арбадахи табан жэлдэ бүри үргэн далайсатайгаар ябуулагдаха ёhотой.

Социалис зөөри бүри ехэ болгон, бэхижүүлэн ажалша бүхэнэй эрилтые гүйсэд хангалга — манай обществын гол ёho гээшэ. СССР-эй конституциин 131-дэхи статьягай эрилтын ёhoор манай гүрэнэй диилэнхи хүн зон социалис зөөридэ нарин нягтаар, эзэн ёhoор хандана. Тиигэншьегүй яахаб. Ажалшадай ажана байдалай улам саашаа hайжаралга, түлөөhэгүйгөөр эрдэм бэлиг шудалалга ба бэеэ эмшэлгэ, амаралтада, үндэр наhатай болоод, пенсидэ гарахада гүрэнэй зүгhөө тэдхэмжэ, байрын гэрнүүдые олоор барилга болон совет хүндэ хэгдэжэ байгаа бэшэшье туhаламжа социалис зөөреэр хэгдэнэ.

Бүхы ажалшадай ба хүн бүхэнэй аша туhада социалис ажахы, социалис зөөри үдэр бүри хурдан түргэнөөр хүгжэнэ. Социализмын хүн бүхэнэй эрмэлзэлгэ, хуби заяа ниитын эрмэлзэлгэ, хуби заяатай холбоо. «Хүн бүхэнhөө — шадабаринь зэргээр, хүн бүхэндэ—хэhэнэйнь зэргээр» гэhэн ёho гуримай мүндэлhэн манай обществодо гансал ажал хүнэй ажана байдалай, нэрэ хүндын хэмжээн болонхой. Эрхэтэн бүхэнэй өөрынгөө эрилтэ, хэрэглэмжэ хангахын тула үмсын гэртэи, ажалан олзо ба нөөсэтэй, гэрэй багахан ажахытай байхыень хуули баталанхай. Тиигэбэшье хүн бүхэн социалис ажахыдал хүдэлжэ, өөрынгөө эрилтэ, хэрэглэмжые хангаха ёhотой.

Үмсын зөөри үлэмжэ ехэ бодото хэмжээндээ байжа эзэн хүн өөрынгөө хэрэглэмжые хангаад байгаа hаа, коммунизм байгуулгада харша болохогүй юм.

Совет хуули эрхэтэн бүхэнэй үмсэдөө зөөри эдлэхэ эрхэ сахихатай хамта, тэрэнэй ниитын хэрэггэ тойбо татахагүйгөөрнь хэды шэнээн хэмжээтэй байхые хараалдаг. Ниитын ба үмсын хэрэгүүдые адли тэгшээр сахин байдагаараа манай байгуулалта илгардаг.

Колхознигой гэр бүлын хэды малтай, газаагаа хэды шэнээн газартай байхаб гэжэ 1969 ондо ноябриин 28-да болоhон колхознигуудай Бүхэсоюзна гурбадахи съездын баталан абаhан Жэшээтэ Уставаар хараалагданхай. Жэшээтэ Уставай 13-дахи статьяган ёhoор колхознигой гэр бүлэ нэгэ үхэр тугалайнь нэгэ жэл болотор ба хоёр жэлтэй болоторнь нэгэ залуу мал, түрэхэ нэгэ гахай поршоочхонуудайнь гурбан hара болотор гү, али шахагдажа байhан хоёр гахай, 10 толгой хони ба ямаа хамтадань, зүгы, шубуу болон туулайнуудые барижа болохо. Энэ хэмжээнэй ёhoор колхознигой гэр бүлэ ямар, хэдэн мал барихые колхоз бүхэнэй Устав хараалдаг. Уставаар хараалагданhaa үлүү мал барижа болохогүй.

Хүдөө нютагта, хото болон хүдэлмэришэдэй поселогуудта ажаhуудаг колхозник бэшэ эрхэтэнэй үмсэдөө хэды мал бариха тухай РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1964 оной ноябриин 13-най Указаар хараалагданхай. Указан ёhoор нэгэ гэр бүлэ нэгэ үхэр тугалтайнь, нэгэ залуу мал, нэгэ эмэ гахай поршоонхонуудайнь хоёр hара хүрэтэр гү, али шахагдажа байhан хоёр гахай, гурбан хони хурьгадуудтайнь барижа болохо. Тэрэнэ үлүү мал барижа болохогүй. Хэрбээ үхэр ба гахай үгы hаа, табан толгойhoo үлүү бэшэ хонин ямаан хоерые хурьга эшэгэдтэйнь барихаар хараалагданхай. Хэды толгой зүгы ба шубуунуудые барихые хуули хизаарланагүй.

Республикымнай нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, колхозуудай правлени, совхозуудай директори Устав болон хууляар хараалагдаhанhaa олон мал бариха ушарай гарахагүйн тула хүдэлмэри ябуулна, үнэн сэхээр хүдэлдэг колхознигуудта, хүдэлмэрилэгшэдтэ, алба хаагшадта байра шадархи газараа элдүүрилхэдэнь, мал ба шубуутай болоходонь, тэдээндээ тэжээл бэлэдхэхэдэнь туhална. Диилэнхи колхознигууд, хүдэлмэришэд болон алба хаагшад хэмhээ үлүү мал баринагүй гэжэ шалгалта харуулаа.

Гэбэшье зарим эрхэтэд зөөри ехээр суглуулха зорилготойгоор хууляар хараалагдаhанhaa олон мал барина, үмсынгөө ажахы ехэ болгоно.

Хаанаhaa тэдэнэр тэжээл абажа, хэмhээ үлүү баридаг малаа тэжээнэб гэhэн асуудал табигдаха болоно. Гэрэйнгээ газаахи газарhaа гү? Үгы ааб даа. Газаахи газарнь хэмhээ олон мал тэжээхэ аргагүйгөөр үгтэдэг юм. Үмсэдөө хэмhээ үлүү мал баригшад ниитын ажалда муугаар хүдэлдэг, заримдаа оройдоошье хабаададаггүй. Тэдэнэр бүхы хүсэ, шадалаа үмсынгөө ажалда зорюулдаг, ниитынгшье зөөридэ гараа хүргэхэеэшье хамаархадаггүй. Зарим нэгэшүүл колхоз, совхозуудай, ороохо таряа, тэжээл хулуужа, гэмтэ ябадал хэнэ.

Зэдын, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Захааминай болон бусад аймагуудай зарим колхоз, совхозуудта үмсын мал бариха талаар хуули бүдүүлигээр эбдэнэ, тэжээл ба ороохо тарна хулгайлха ушарнууд элирүүлэгдээ.

Жэшээлхэдэ, Захаа… лесхоздо хүдэлжэ… Н. П. Кукоба гэгшэ… тэ бодо малтай, 8 гах… байгаа. Энэмнай гэртээ… са hамгатаяа байдаг, … даа пенситээ хамта 20… ран түхэриг абадаг юм. … гэбэшье нютагайнгаа … баригшадаи. олонниитын… жээ абадаггүйе хэрэглэн, … вет хуули бүдүүлигээр … дэг, мал хэмhээ олоор … даг. Хамниин совхозой … са зорюута гэшхүүлдэ… газинпаа хилээмэ, … хүрпээ абажа гахай … тэжээдэг байгаа. … заабарида Кукоба ан… дэггүй hэн. Гэмтэ … хэhэнэйнгээ түлөө … сүүдээр хэhээгдэжэ, … харуулда абтаа.

Бэшүүр тосхондо а… даг А. П. Тюрюханов … жо хүдэлдэг газаргүй, … үхэр тугалнуудтайнь … даг. Зунай сагта … үхэрнүүд тосхоной … соо бэлшэдэг. Тари… модонуудые үхэрн… муудуулжа яла … Тюрюханов бодото … хээгүй.

«Новосретенский» … зой хүдэлмэришэн … Литвинцев үмсэдөө … тэ малтай. тэрэ тоодо … тугалнуудтаяа, хоёр … түрэхэ нэгэ гахайтай, … шоонхотой, шахагда… hан хоёр томо гахай… рэнэй мал ходо совхо… гаса эдинэ, гэшхэнэ. … нэ түлөө администра… харюусалгада хүртэhэн … ха.

Мухар-Шэбэрэй … Суулгын совхозой … Л. Доржиев Даш… хоер түс тустаа 1… бодо малтай. Ма… совхозой зеленко эд… hаар хэдэ дахин ба… юм.

1975—1976 онууд… ляров ба Гынден…

ХОНИН АЖАЛДА — АЖАХЫН ТООСООН

Үнгэрhэн табан жэл соо хонин ажал хүгжөөлгөөр Хурамхаанай аймагта зарим тэды амжалта туйлагдаhан юм. Гүрэндэ ноохо, хониной мяха худалдалгын түсэбүүд дүүргэгдэhэн, хонин hүрэг 16 мянган толгойгоор олошоруулагдаhан байна.

Гэхэтэй хамта, эндэхи хонин ажалда ехэхэн дутагдалнууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Эдэ дутагдалнуудай усадхагдабал, хонин ажалай ашаг үрэ, продукциин шанар элитээр дээшэлхэ зэргэтэй. Хаража үзэбэл, hүүлэй хоёр жэлэй үедэ аймагай хонин ажалда хэтэрхэй ехэ гаргаша хэгдэдэг болонхой. Нэгэ центнер хониной мяха нэмээхын тула аймагта 125—130 түхэригэй гаргаша хэгдэнэ. Зүгөөр тэрэ мяхаяа гүрэндэ 95—100 түхэриг сэнтэйгээр худалдана бшуу. 1971—1975 онуудай үедэ хонин ажалда зорюулагдаhан гаргашын 35,9 процентээр ехэ болоhоншье hаань, хониной ашаг шэмэнь хуушан хэбээрээ үлэhэн юм.

Мүнөө центнер ноохоной өөрын үнэ сэн 670—690 түхэригтэ хүрэнэ, табан жэлэй урда тэрэ 520 түхэригэй сэнтэй байhан. Энэ юунhээ шалтагаалнаб гэбэл, хонидые hайнаар хүшэлүүлнэгүй, туранхай хонин тон бага ноохо, мяха үгэнэ. Гүрэнэй шэнэ сэнгэй ёhoор, аймагай ажахынууд хэрбээ шахамал тарган хониной мяха худалдабал, 35 процентээр дээшэ мүнгэ абаха. Тиигэжэ 380—400 мянган түхэригэй нэмэри олзотой байха hэн.

Хонидые олоорнь эртэ түрүүлжэ, эртын хурьгадые тэрэ зун-намартань шахан таргалуулжа тушааха тухай аймагай Соведэй сессиин шиидхэбэриие Дэрээнэй болон Хурамхаанай совхозуудhaа бэшэ ажахынууд бэелүүлээдүй. Хони шахан таргалуулгын зунай талмайнууд олонхи ажахынуудта хүдэлнэгүй. Энэ алдуу сагдары усадхагдаха ёhотой.

Отара бүхэнэй дэргэдэ зеленкын участок байгуулга ехэ удха шанартай гэжэ түрүү дүй дүршэл hургана. Үрэжүүлгын үедэ зеленко эдиhэн хонид hүбайрдаггүйhөө гадна, олоороо эхирлэдэг байна. Гэбэшье аймагай зарим совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд отарануудые зеленкын участогтай болгохые оролдоногүй.

Энэ жэл аймагта 48380 хонид эртын түрэлгэдэ үрэжүүлэгдэхэнь. Тус ажал эрхим шанартайгаар, богони болзорто бэелүүлэгдэхэ ёhотой. Олонхи ахалагша хонишод хонидоо hайнаар хүшэлүүлжэ, үрэжүүлгэдэ бэлдэhэн байна. Ветеринарна хангамжа дээдэ хэмжээндэ ябуулха, хонидой элдэб үбшэниие уридшалан h… гылхэ гээшэ шухалын шу… ла. Аргатын, Дэрээнэй … халиин, Уланхаанай … зуудта ветеринарна хэм… ябуулганууд хангалтагүй… бэелүүлэгдэдэг. Аргалан… профилактическа пунк… дай ажал мүн лэ хангал… гүй байhаар.

Хонидой үүлтэр hай… руулха хүдэлмэриин … hаа hүүлэй хэдэн жэлэй … шада хониной ашаг ш… ратай дээшэлнэгүй, … ниинь 2,6—2,8 кг. ту… даха хониной шэгнүүр … 31 килограмм хэмдээл … нэ. Саашадаа селекци… үүлтэртэ хүдэлмэри … hайжаруулхын зори… энэ жэл аймагта племобт… нени байгуулагдажа. … ниие дүршэлтэй бэрхэ … техник В. Ш. Гомбоев … гойлно. Тус нэгэдэл … ажахынууд харилсан т… лалсажа ажалаа ябуулха… лоно.

Ажахын тоосоон ам… тын түлхюур мүн. Энэ … hээ аймагай колхоз, … зуудай урда хонин а… ажахын тоосоо нэбтэ… зорилго табигдана. Тии… рээ хонишодой бригад… ридэ үйлэдбэриин … даабаритай хамта … бүтээхын түлөө хэды ш… гаргаша хэхэ лимит … байна. Инхэдээ … шон бүхэн бага гарга… ехэ продукци абахые … зэхэ, ехэнхи ажалаа … гөө арга боломжоор … хые оролдохо болоно … нөөхэ юумэгүй, хүт… лэгшэд тэжээл асару… бэзэ, байра түхеэрүүл… зэ гэхэ мэтээр хү… hуудаг малшад үшөөл … байдаг.

Аймагай түрүү хони… туйлаhан дүнгүүд. … шэлынь хадаа саашанхи … галта хүгжэлтын сэгнэ… ехэ нөөсэ байна … Ажал хэрэгээрээ алда… hан хонишод Хурамхаанай… гаа аймагай нэрые с… лан ябадаг юм. Тэдэнэр … хонишодоороо адли, … хүндэшье эрхэ бан… ажаллахадаа малаа га… луулдаггүй. олон түл… мяха, ноохо … Тус совхозой … хонишон С. Э. Тыхеева … hаа 110 хурьга абаhан … Хурамхаанай совхозой … шод Р. М. Молокова, … Банаева хурьгадые зү… зуугаар жэгдэрүүлэн …

Арбадуугаар түсэбтэ … жэлэй хоёрдохи жэлдэ … нин ажалаа хүгжэлтын … нэ хэмжээндэ хүргэхөөр … жэлэй үбэлжэлгые түгэс… лэдхэлтэйгээр угтахаар … магай хонишод зоригжон…

Д. САНДАНОВ,
манай корр…

Хурамхаанай аймаг.

Монголой элитэ зохёолшо Д. Нацагдоржын түрэһөөр 70 наһанай ойдо

МОНГОЛ ОРОНОЙ АГУУЕХЭ ДУУШАН

Монголой Арадай Республикын түб Улаан-Баатар хотын түүхэдэ газарнууд олон юм. Сүхэ-Баатарай талмай холо бэшэ нэгэ хүшөө оршодог. Хүн зон хүшөөгэй хажууда ходо олон байдаг. Олонхидынь сэсэгүүдые табинхай, ганса өөртэнь мэдээжэ болон диилдэнхэй, саг зуура шэмээгүй зогсохо юм.

Хүүгэдэй бодолгото болохоншье зүбтэй. Ушар юуб гэхэдэ, шэнэ Монголой уран зохёол байгуулагша Д. Нацагдоржын алдар габьяа орон дотороо айхабтар ехэ ха... Тиимэһээ тэрэнэй хэһэн һайхан хэрэгые, нэрэ алдарыень мүнхэлһэн хүшөө-памятник бодхооһон шуу.

Монголой мүнөө үсын ... зохёолой үндэһэ һуури табигша, оюун бэлигтэ ... хэ уран шүлэгшэ Дашдоржийн Нацагдоржийн түрэһөөр далан наһанайнь ойс манай аха дүү монгол арад, социалис оронуудай олониитэ эдэ үдэрнүүдтэ баяр баясхалантайгаар, айхабтар үргэнөөр тэмдэглэжэ байна.

Д. Нацагдорж 1906 оной сентябрь һарада Түшөөтэ Хаан аймагай Гүн Галуутай гэжэ нютагта малшан айлай гэр бүлэдэ түрэһэн юм. Хара багаһаа хойшо үльгэр туужа, оньһон үгэ, шүлэг, дуунуудые абьяастайгаар сээжэдээ хадуужа, хуушан монгол бэшэгээр гараһан номуудые угаа ехээр һонирхон уншадаг байгаа. 1921 оной арадай хубисхалай үедэ арбан табан наһатай байгаашье һаа, удангүй тэрэ хубисхалай хэрэгтэ эдэбхитэйгээр оролсоһон юм. Шэнээр байгуулагдаһан залуушуулай эблэлэй, пионерэй холбооной ажал ябуулгада хабаадалсахын хажуугаар, нүхэд Хорлоогийн Чойбалсанай, хатан баатар Магсаржавай Хубисхалта сэрэгэй зүблэлэй гэшүүд байхада, тэрэ зүблэлэй нарин бэшэгэй даргаар ажаллаа бэлэй.

Арадай хубисхалай илалтын ашаар Монгол орондо хубисхалта шэнэ соёл болбосоролой дэгжэн мандахада, Нацагдорж бүхы хүсэ шадалаа, абьяас бэлигээ энэ хэрэгтэ бүри мүһэн зорюулһан юм. Тэрэ 1927 ондо байгуулагдаһан анха түрүүшын уран зохёолой дугуйланай гэшүүн боложо, һая эхилжэ байһан уран һайханай бүлгэмэнхидтэ бишыхан зүжэг бэшэлсэдэг бэлэй. Д. Нацагдоржийн хабаадалгатайгаар «Ушаандар», «Сандоо амбанай хархис ябадал» гэхэ зэргын драмын түрүүшын зохёолнууд бэшэгдэһэн юм.

Өөрынгөө ороной соёл болбосоролые амжалтатайгаар хүгжөөхын түлөө тэмсэхэ хэрэгтэ эрдэм ном шудалха шухала гэжэ Д. Нацагдорж һайн ойлгодог байгаа. Тиимэһээ гадаада орондо һургуулида ябажа, ород хэлэ эрхим һайнаар шудалаа бэлэй. Энэнь ородой классигуудай болон зүблэлтэ ороной түрүү уран зохёолой номуудтай танилсуулжа, Д. Нацагдоржийн уран бүтээлдэ реалис арга шадабари нэбтэрүүлхэ ябадалда шиидхэхы нүлөө үзүүлһэн юм. Дашдоржийн Нацагдорж Монголой ниитэ уншагшадые ородой классигуудай зохёолнуудтай анха түрүүшээр танилсуулжа эхилээ һэн. Александр Сергеевич Пушкинай зохёолнуудһаа «Елбэрэй хатан», «Буудалга», мүн хэдэ хэдэн шүлэгүүдые монгол хэлэн дээрэ оршуулжа, хэблэлдэ гаргаһан юм.

Д. Нацагдорж Монголой арадай хубисхалай хэрэгые бүри мүһэн дэмжэжэ, хуушан үсын үзэл бодолой үлэгдэлые усадхахын тула эршэмтэйгээр оролдодог бэлэй. Ушар иимэһээ өөрынгөө зохёолнууд дотор тэрэ үсын хойрог нобшо, хуушарһан дорой үзэгдэлые хайра гамгүйгөөр шүүмжэлэн элирхэйлжэ, арадай хубисхалай һүүлээр урган гаража байгаа шэнэ хүнүүдэй дүрэ шарайе амжалтатайгаар зураглан харуулдаг байгаа. Энэ хадаа тэрээнэй уран бүтээлэй онсо өөр илгаань байһан юм.

1961 ондо Монгол ороной ниислэл хото Улаан-Баатарай үхибүүд, залуушуулай паркын дэргэдэхи үндэр добуун дээрэ Д. Нацагдоржийн дурасхаалта хүшөө бодхоогдоо һэн. Монгол тэрлиг үмдэһэн, толгой нюсэгэн, хурса шарайтай хүбүүн гартаа саарһа, гуурһа баринхай, шулуун табсан дээрэ бодолгото болон һууна... Шэнэ үсын түлөөлэгшэд — зол жаргалтай үхибүүд бүтүү ногоон сэсэрлиг соогуур шаг шуула табижа гүйлдэн наададаг. Агуу дуушанай хүшөөгэй һууриин хажуу талада алтан үзэгүүдээр бэшээтэй үгэнүүд аржына:

> **Үдэһэн түрэһэн бидэнэй**
> **үндэһэнэй хайрата нютаг,**
> **Үндэлзэһэн дайсанай**
> **ерэбэл,**
> **Үтэр үдьхэлэн**
> **намнахабди.**
> **Хубитай энэ орондоо**
> **хубисхалта уласаа**
> **мандуулжа.**
> **Хожомой шэнэ юртэмсэдэ**
> **хүндэтэ һуури эзэлхэбди —**
> **Энэ бол минии түрэһэн**
> **нютаг**
> **Монголын һайхан орон.**

Эндэһээ холо бэшэ уран зохёолшын ажаябадал, зохёохы ажалые үргэн далайсатайгаар харуулһан музей нээгдэнхэй. Голой эрьсэр наадажа ябадаг шулууниһаа эхилээд, ном судар, үмдэдэг хубсаһан, абажа ябаһан хамаг зүйлнүүдынь эндэ табигдаа.

Социалис Монголой шэнэ үсын хүнүүдые эрхим һайнаар зураглан харуулһан уран зохёолшодто Д. Нацагдоржийн нэрэмжэтэ тусхай шан олгогдодог болонхой.

Шүлэгшын уран бүтээлэй алтан жасада ороһон зарим зохёолнуудтайнь та бүгэдые танилсуулхамнай. Чимит-Рэгзэн Намжилов буряадшалба.

Сэнхирлэн харагдана

Сэнхирлэн харагдана
Сэсэг жэмэстэй уула.
Шэн зоригые бодоо һаа,
Сэгээжэ боломоор уула.
Алаглан харагдана
Алим жэмэстэй уула.
Амараг хонгор
хүнтэйгөө
Амидаржа боломоор
уула.
Нарһан, хайлааһан
модод
Набшаяа дахаад гунхана.
Налгай хонгор
хүнтэйгөө
Наһан соогоо жаргахал
даа.

ДҮРБЭН САГ

ХАБАР

Мүнхэ тэнгэриин дооро мянган-мянган хабар,
Монгол һайхан орондо жэлһээ жэлдэ дэлгэр.
Энхэ уларилай хиналтада хүнэй сэдьхэл тэнигэр.
Үбһэнэй һоёо ногоорходо, мал адуун ханагар...
Холын наран ойртожо, саһа уһанай хайлахада,
Хорбоо дэлхэй шэнэлэгдэн, хуушан юумэн һэлгэгдэнэ.
Хүхэрһэн модод сэсэглэжэ, хүүгэд багашуулан
наадахада,
Хүгшэн хүн өөрыгөө залуу болоһондол һанана.
Хээрын галуудай аилшалан ерэжэ, гангар-гунгар
донгодоходо,
Гэртээ һууһан малшан дууень шагнаад уяраа.
Хажуудахи уулада горхо булагай шоршогонон
урдахада,
Хаяада байһан хурьга, эшэгэд хүгжэм ниилүүлэн
маараиад.
Эелдэр урихан амисхаал арюунаар үнэртөөд,
Эртэ үглөө бодоходо, шоугдаһан сэдьхэлые һэргээнэ.
Үнэр һайхан түлэй баян хотоноо шэмэглэхэдэ,
Үлытэй бишыхан хүүгэд, эхэ эсэгээ баясуулна.

ЗУН

Сагай һайханиинь зунай эхиндэ,
Газарай һайханиинь Хангайн нюруудa.
Хүхы шубуунай уриханаар донгодоходо,
Энэ дэлхэймнай ямар жэгтэй гоёб!
Ногооной уняар огторгой тулажа зэрэлгээтээд,
Хүлэг морид нисагаалжа, түрэһэн нютагаа зүглэнэ.
Сэсэгэй шүүдэрээр дэлхэйн нюурые угаахада,
Залуушуулай сэдьхэл һэргэжэ, бэе бэеэ һанана.
Үзэсхэлэнтэ уула, тунгалаг уһан зунай сагта адли,
Эрын гурбан наадан Монгол ороной баясхалан.
Хүүгэд багашуулай шаг шууяан хүнды талаар дүүрэн.
Хурдан моридой жэрэлзэхэнь хүн бүхэнэй бахархал.
Уудам талада наадаанай аялга зөөлэноөр сууряатана.
Хээрэ хүдөөдэ мал һүрэгүүд дураараа бэлшэнэ
Үрхэ бүриин үүдэндэ айраг һархагай үнэр
хангалтана.
Иимэ һайхан баясхалантайл. тиимэ ехэ жаргалтайл.

НАМАР

Намарай шаргал наран нам дээр, шам дээр тудана.
Найган ошохо уларилынь бидэнине баһа найгуулна.
Буга, хандагайн урамдажа, уула уһые баясуулхадань.
Буха, сар мөөрэлдэн, малшан хүнине зугаалуулна.
Эрдэнитэ огторгойгоор нимгэн сагаан үүлэнэй нүүхэдэ,
Эдир залуушуул аласай газар һургуулида ошоно.
Тунгалаг мүрэнэй зөөлэнөөр дуб дуугай урдахада.
Тэрээн соо һара мэшэежэ, инагай үльгэр шэбэнэнэ.
Үглөөнэй хюруу субадтал адляар яларан
бууралтахадань,
Газаа һойһон морин бүг-бүг, бүн-бүн шэшэрнэ.
Гэрэй эзэнэй эртэлэн, ан гүрөөлдэ гарахадань,
Эхэнэр, хүүгэдынь аарса халаажа, тэрэнээ хүлеэнэ.
Урихан хонгор һалхяар үбһэ ногоо намилзуулхада,
Хүгшэд, залуушуулай сэдьхэл хүдэлэн бүмбэрнэ.
Шарлаһан модоной набшын хоёр нэгээрээ унахада,
Сээжэ соохи үйдхарта ябадал хаа-яа һанагдана.

ҮБЭЛ

Аласай һалхинай хүйтэн амисхалаар тас-няс
гүүлэхэдэ,
Алтан дэлхэйн уула, тала мүнгэн хуягаа үмдэнэ.
Үбэлэй һүни тэнгэриин ододой ошон шэнгеэр
ялалзахада,
Уудам талада аяншан хүнэй дуун тодоор соностоно.
Үндэр уулын оройдо үдхэн мананай тунахада,
Үргэн талын хүнды нюдэ һаргаамаар мэлинхэдэ,
Бэлшээриин малай үһөө ялалзуулан бусахада.
Эдир залуу малшан тэрэнээ хуряан эшхэрнэ.
Үндэр газарай хүйтэн хүбэнэг саһаар эршэтэй,
Монгол залуушуул нюуртаа согтой, нюдэндөө галтай,
Зургаан мушэд орой дээрэнь, зулын гэрэл хажуудань,
Хүгшэд, үбгэд галаа дэгжээн, хуушан үльгэр
ярилдана.
Үбэл, хабар, зун, намар дүрбэн уларил ээлжэлжэ,
Уула, уһан, наран, һара дүрбэнтэй нүхэсэнэ.
Хүн бүхэн малаа үдхэжэ, багаяа үгтан баясажа,
Мянган-мянган жэлнүүдтэ сүлөө забгүй ябана.

1934 он.

ОДОН

Холо газарһаа ялалзан харагдагша одон!
Хизааргүй огторгойн дунда носоһон ошон!
Нарата юртэмсэ дотор һуугаа Марс гүш, хэмши?
Манай хүн түрэлтэн шамтай танилсахые хүсэнэ.
Алтан һайхан бэе дээрэшни ямар эрдэни оршоноб,
Агуу үндэр уула, уһаншни юунһээ бүридэнэб?
Манай юртэмсэдэл янзын юумэн холилдоно гү.
Марс, хэлэ, ямар байдал дээрэшни тогтонхойб?
Одон, шинии тэндэһээ дэлхэй ямараар үзэгдэнэб,
Оршолонто юртэмсэ гээшые мэдэнэ гүш, угы гү?
Инаг дуран, амарагай дүлэн али зэргэ хурсаб,
Юундэ манай энээ руу захяа ябуулнагүйбши?
Эрдэнитэ Марс одон! Ши бидэнние хараналши.
Энэ дэлхэйн түмэнэй байдалые юун гэхэбши?
Огторгойн хани, шамайе эрдэмтэд ехэл һонирхоно,
Одоо нэгэн сагта ураг түрэл болохые хүлеэнэлди.

1934 он.

Минии эжы

Монголой үзэсхэлэнтэ Саран гуаа, намайе түрэһэн
эжы,
Ирагуу һайхан аялгаараа бүн-бүн бүүбэйлһэн эжы,
Зөөлэн сагаан гараараа хүдэлгэн үдхэһэн эжы,
Зүйтэй уран үгөөрөө һурган хүмүүжүүлһэн эжы.

Ооонгын совхозой Нарһан Толгой гэжэ газарта оршодог полевой стан хүрэжэ ерэбэб.

Бүүдэгэр харанхы тэнгэри. Залхуугаар ажал ... байһан хүндэл адляар тэнгэриһээ ганса нэгэн дуһал ... на. Һүниндөө ехээр бороо ... нуудай ажалай үлэрэй түрим үлгөөтэй. Улаан булан соо совхозой ажалшадай социалис уялгатай, мүрысөөнэй ёһо гуримуудтай танилсанабди. Залай нэгэ хананда «КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлээ» гэһэн лозунг.

ҺАЙНААР АМАРААД АЖАЛЛАХАДА УРМАТАЙ

бороохоо бүхы юумэн шиигтэшэнхэн, нойтон, агаар хүйтөөр амисхална. Харин энэ полевой стан дээрэ залуушуулай дуу дуулахань, дарьяа табилдан энсэлдэхэнь замханагүй. Механизаторнууд мүнөөдэр «тарян далайнгаа онгосонуудые» заһана, шалгана. Эндэ байһан комбайнай нэгэндэ дүтэлжэ, залуу механизаторнуудтай танилсабаб. Эдэнэр һая армиһаа ерэһэн Дабаа-Цэрэн Бимбаев, Юрий Омогтуев гэгшэд байба. Залуу хоер «байл даа, бишии турша һуу», «Үгы, нүгөө тээһээнь мушхаха байгаа» гэлдэжэ байжа шүрэб шүнхэнүүдые мушхана.

— Хэр ажаллажа байнат, — гэжэ асуубаб.

— Үдэрэйнгөө хуби дүүргэнэбди, түсэбэй ёһоор 14 гектар таряа унагааха тойбди, — гэжэ Юрий харюусаба. Дабаа-Цэрэн үргэлжэлүүлбэ: «Нарһан Толгой ерэһээр үнинэйшье бэшэлди даа. Хүдэлхөөр байна, теэд бороо хура орожо урагшамнай холо ябуулнагүй». Тэрэ иигэжэ хэлэн сасуутаа тэнгэри зэдэ нэгэ дахин хилам гэжэ хараадхиба. Ажалаи халуун хаһын забһарта улаан булантаа орожо, телевизор харадаг, хүгжэм шагнадаг, ажалайнгаа ябаса тухай хөөрэлдэдэгбди». — гэжэ Юрий нүхэрэйнгөө үгэнүүдтэ нэмэн хэлэнэ.

Комбайнуудаа залажа, сэбэрлэжэ байһан механизаторнуудтай нэгэ хэды хөөрэлдөөд, эндэхи бригадые даагша Д. Б. Запхановтай полевой станай улаан булан руу ошобобди. Гэр соо арюун зохид. Уужам зал соо гонзогор томо стол, стулнууд. Залай нэгэ үнлөөдэ телевизор, тэрэнэй хажууда проигрыватель... Улаан булангай хана бүхэндэ харуулан ойлгуулламжын хэрэгсэлнүүд. «Энэл даа манай нөөсэ арга боломжонууд» гэжэ гаршагтай плакат дээрэ иимэ үгэнүүдые уншанабди: «Хэрбээ дүрбэлжэн метр газар дээрэ 350—400 хоолосой урганхай байхада хоолос бүхэнһөө нэгэ ороһоной гээгдэбэл, 3658 гектар таряалантай манай совхоз 4755 центнер ургаса дутуу хуряаха болоно». Энэ плакадһаа холохоно бэшэ механизаторнуудай ажалай үлэрэй түрим үлгөөтэй.

Бригадые даагша Д. Б. Запханов улаан булан тухайгаа иигэжэ хөөрөө һэн: «Нээрээшье, улаан буланмнай яһала һайн. Долоон хоногто 3—4 дахин газетэ, журнал, номууд асарагдана». Хөөрэлдөөнэймнай үедэ орожо ерэһэн нэгэн хэлэбэ: «Үгы, улаан буланмнай совхозой түбэй клубһаа доро бэшэ, тиихэдэ эндэ багшанаран училищиин студентнэр байрлаанхай, хүхюу, зугаатай байнабди. һайнаар амараад ажаллахада урматай».

Нүхэр Запханов саашань үргэлжэлүүлбэ: «Залуушуултай хүдэлхэдэ хүнгэн, амар, хүнэй үгөөр. Гэхэтэй хамта, тэдэнэр дүй дүршэл багатай. Тиимэ һэн туладань лэ комбайниинь шалгалсажа, заһалсажа, харалсажа байгдана. Хэдэн жэл удаа хүдэлжэ байһан гурбан механизаторнууд залуушуулаа дахуулан ажаллана. Эндэхи полинууд дээрэ үшөө 1500-аад гектар шэниисэ, обёос унагааха ёһотойбди. Нарһан Толгой ерэһээр 850 гаран гектар таряалан хадаад байнабди». Бригадые даагша хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ маанадай хажууда һуужа байһан хүбүүдээ нэгэ эрьежэ хараад, «залуушуул хүдэлхэ байна» гээ һэн.

Бидэнэрэй улаан буланда хөөрэлдэһөөр байтар үдын хоол бэлэн болоо гэжэ тогоо баригша басагад механизаторнуудта дуулгажа, бултыемнай столдо уриба. Эндэхи полевой станай столово тусгаар таһалга соо. Сэбэр сагаан стол бүхэнние тойроод стулнууд табяатай. Нюур гараа угаанхай хүбүүд столнуудта һуужа, уурал бааяһан табагтай шүлэн стол дээгүүр бии болошоно. Амяараа байһан нэгэ стол дээрэ совхоздо баригдаһан обогоо ехэ амтатай хилээмэн. Эндэ табигдаһан амтан хилээмэ хараад, эжэлүүдгүй сэдьхэл зүрхэн соом иимэ бодол түрөө һэн: «Хилээмэн хүн бүхэнэй стол дээрэ табигдахынгаа урда нэн түрүүн эгээл иимэ хүнүүдэй габшагай ажалаар таригдана, ургуулагдана, хуряагдана. Һайнта даа, хилээмэ — ажана һайхан байдалаймнай гэршые хүн зондо асарагшад».

Д-Р. ДАМБАЕВ.

ЗАМБИ ТҮБИИН ЗҮГ БҮХЭНҺӨӨ

БУДАПЕШТ. 1976—1980 онуудта ВНР-эй ба Кубын Республикын хоорондо хэгдэхэ худалдаа наймаанай хэлсээндэ гар табигдаа.

БРЮССЕЛЬ. 1975 ондо Бельгидэ юумэнэй үнэ сэн 11 процентээр хүндэрһэн байна. Нёдондо жэл 674 предприяти хаагдажа, 21.120 гаран хүдэлмэришэд ажалһаа гаргагдаһан байгаа. Бельгиин экономикын министр Ф. Херман экономическа асуудалнуудые шиидхэдэг комиссиин заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, иимэ баримтануудые харуулха баатай болобо. 1976 оной түрүүшын хахадта, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, ажалһаа гаргагдаһан хүнүүдэй тоо 8.4 процентээр олошоржо, 14.853 хүндэ хүрэһэн байна.

БАГДАД. Ливанай национально-патриотическа хүсэнүүдтэй, Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөнтэй һаналаа нэгэдэлгын недели Ирагта эхилбэ.

Ороной Уран зохёолшодой холбооной үүсхэлээр үнгэргэгдэжэ байһан неделиин үедэ олониитын суглаанууд үнгэргэгдэхэ. Ливанай патриодуудай, Палестинын араб арадай тэмсэл тухай хөөрэһэн кинофильмнууд харуулагдаха байна. Ирак, араб элитэ мэдээжэ уран зохёолшод, поэдүүд энэ темээр зохёолнуудаа уншаба.

РИО-де-ЖАНЕЙРО. Гар бэлэгэй уласхоорондын ярмаг эндэ хаагдаба. 24 гүрэн, тэрэ тоодо Советскэ Союз ба бусад социалис оронууд тэрээндэ хабаадаа.

Совет павильон ехэ амжалтатай байгаа.

НЬЮ-ЙОРК. США-гай ехэ ехэ хото городуудта хүдэлмэригүйшүүл улам олошоржо байна гээд ажалай статистикын бюрогой мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Сан-Франциско хотодохи байдал илангаяа хүшэр хүндэ болонхой. Ажаллаха эргатай бүхы хүнүүдэй 11.5 процентнь хүдэлмэригүй юм.

БЕРЛИН. Судна бүтээлгын асуудалнуудаар уласхоорондын хуралдаан Росток хотодо нээгдэбэ. Болгариин, ГДР-эй, Польшын, Советскэ Союзай, Чехословакиин, Югославиин, Японой мэргэжэлтэд суднануудые хурдан түргөөр бариха тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ. Судна бүтээлгэдэ хэрэглэгдэдэг гагналгын ба хэмжэлгын оньһон техникэ бүтээхэ асуудалнуудаар суглараг шад һанамжануудаа хэлсэхэ юм.

МАДРИД. Генерал-лейтенант Мануэль Гутьеррес Мельядые Испаниин правительствын түрүүлэгшын орлогшоор, портфельгүй министрээр томилхо тухай эндэ соносхоо. Генерал-лейтенант Фернандо Сантьягые, Диас Мендивилиние тэрэ энэ тушаалда һэлгэхэ байна.

ВАШИНГТОН. Калифорни штат хадаа ехэ хүшэр хүндэ байдалтай район болоно гэжэ президент Дж. Форд соносхобо. Сентябриин 10-да Калифорни штадта «Кэтлин» гэдэг тропическа хүсэтэ һалхи шуурган боложо, ургасадань ехэ хохидол ушаруулаа. Байшан гэрнүүд, харгы зам, хүүргэнүүд, электро-дамжуулгын лининүүд һандаргагдаа.

ДЖАКАРТА. Президент Сухартые тушаалһаань буулгаха зорилготой үгэсөөе элирүүлһэн тухайдаа Индонезиин правительство соносхобо. Аюулгүйе сахидаг зургаануд энэ үгэсөөнэй зүрбэн үүсхэлшэдые барижа хааба гээд мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

БЕЙРУТ

ЛИВАНДАХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Ливанай шэнэ президентын тушаалда И. Саркисай оролго ба парламентын заседани дээрэ тэрэнэй хэлэһэн программна үгэ орон доторнь 18 һара үргэлжэлһэн граждан дайн зогсоогдожо, эндэхи хёмороон политическэ гуримаар заһаруулагдажа магад гэһэн зарим тэды найдабари түрүүлнэ.

И. Саркис үгэ хэлэхэдээ, политическэ хөөрэлдөөнүүдые хэхэ, социально-экономическа реформонуудые бэелүүлхэ уряа гаргаа

Палестиные сүлөөлхэ эмхиин гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Я. Арафат зүришэлдөө хёмороо зайсуулха гэһэн палистинынхидай хүсэл эрмэлзэлые үндэһэ болгон, иигэжэ соносхобо: Палистинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй (ПДС) отрядууд Ливанай бүхы фронтнууд дээрэхи дайнай ябуулгые өөрынгөө зүгһөө болюулхань, «харата забдалгануудта харюусахагүй». Я. Арафадай энэ мэдүүлгэ шэнэ президент И. Саркиста тэрэнэй эльгээһэн амаршалгын телеграммда дотор найруулагданхай. Өөсэдоо эб найрамдал һэгээхые хүсэһэн шэнэ президентын оролдолго хүсэлэлгые ПДС дэмжэхэ, мүн Ливанай засагаархидтай палистинынхидай баталһан бүхы хэлсээнүүдэй эрилтэнүүдые дүүргэхэ байха гэжэ Я. Арафат тусхайлан тэмдэглэбэ.

Сентябриин 24-нэй һүниин тэнгһээ буудалдаагаа сүм зогсоохо гэһэн приказ Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй оперативна штаб гаргаа.

Премьер-министр Р. Караме шэнэ правительство эмхидхэн байгуулха арга олгохын тула, кабинедэйнгээ тушаалһаа бууһан тухай мэдүүлгэ ойрын сагта бариха байха гэжэ эндэхи хэблэл мэдээсэнэ.

ЛИССАБОН

Фашис номнолдо эсэргүүсэнэ

ТАСС

Хархис хэблэлэй зарим организуудай ябуулдаг фашис номнолые зайсуулха хэмжээнүүдые абаха уряатайгаар Португалиин демократическа олониитэ правительстбэдэ хэдэн һара соо хандажа байнхай.

Байгша оной апрелиин 25-да хүсэндөө ороһон Португалиин Республикын түрүү үзэлтэй конституци фашис диктатурын зонхилһон 48 жэл соо хэрзэгы шэрүүнээр дарлагдан мүлжэгдэжэ байһан эрхэтэдэ демократическа эрхэ сүлөө олгоһон байна.

Мэдээсэлэй талаар Португалиин гүрэнэй секретариат хэблэлэй зарим органуудай байдалые хаража үзөөд, фашис номнол саг үргэлжэ дэлгэрүүлэн тараадаг «Руа» гэжэ хархис журналай хорото муухай ябуулгануудые мүрдэн шэнжэлхэ гэһэн шидхэбэри абаһан байна.

...ЛАМ ҺАЙЖАРУУЛХА ГОЛ ЭРХЭ НҮХЭСЭЛ

...н совхоздо малшан хүдэлхэ үедөө гүрэнэй ...ээр 10 гахай шахан ...лаа. Комбикорм ...һанайнгаа түлөө тэ... сүүдээр хэһээгдээ, сов... ...эн гарзаяа түлөө.

... аймагай «Комму... колхозой ахалагша ... С. Б. Дабаев 1975 ... онуудай үбэл 7 ...бодо малаа ажахын ...тэжээжэ гараа. Тии... ...итын хонидто хайша ... хандаа, тэдэнээ ха...гөөр орхёод, бэл... ...гаргаад, архидажа ... байгаа. Тэрэнһээ ... олон хонин гарзалаг...

... үлүү олон мал ... ниитын тэжээл ... колхоз, совхозуу... ... өөрынгөө дураар ... Химнын совхозой ...нар М. Нимаев ...лапов хоёр 27 цент... хулуугаад, Мун... гэгшэдэ 10 шэл ... худалдаа. Онхойн ... звеное даагша С. ... тракторист В. Мур... ...1 центнер үбһэ хул... Тэрэнэйнгээ түлөө ... сүүдлүүлһэн байна. ...эн бүхэнэй үмсэдөө ... мал колхоз, совхо... ...газар дээрэ бэлшэ... ... баранда мэдээжэ. ... бэлшээрнин газар ...улха. малай уһа... ...ааха хэрэгтэ гаргаг... ...зые хаахын түлөө ... түлөөһэн абтана... ...хозиигуудай. хүдэл... ... болон алба хааг... ...эдөө баридаг ма... ...шээрид үгтэһэн га... ...хэрэглэлгые гурим ... хэрэгтэй.

... бүхэнэй эрхэтэндэ ... байнаб гэжэ зүб ...ха, шалгаха хэрэг ... правлени, шал... комиссинуудта, сель... ...ной болон поселко... ...үүдэй гүйсэдкомуудта даалгагданхай. Гэбэшье, энэ талаар байгаа хуулиин дүүргэлтые олонхи колхозуудай правлени, совхозуудай директор, сельскэ болон сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомууд үшөөл һулаар шалгана гэжэ документнүүд харуулна.

Бүлэ бүхэнэй хэды малтай байһые гэрэй эзэнһээ асуужа ерээд, һүүлээрнь тоолоод, сельскэ болон сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомуудтахи бүридэлдэ абадаг ажахын дэбтэр соо бэшэхэ гэһэн заабари бии. Иимэ хүдэлмэри хэхэ даабари абаһан хүнүүд айл бүхэнөөр ябажа, газаахи малыень дууһан бэшэхэ уялгатай. Ажахын хүн зоной адууһа мал квартал бүхэндэ тоологдохо ёһотой. Харин тиихэдэ энэ заабари олонхи газарта дүүргэгдэнэгүй, хэмһээ үлүү мал үмсэдөө баридаг хүнүүд элирүүлэгдэжэ, бодото хэмжээн абтанагүй.

Ажал хэжэ шадаха байгаад, ниитэдэ туһатай хүдэлмэридэ хабаададаггүй эрхэтэние аймагай Соведэй гүйсэдкомой шиидхэбэреэр тэрэнэй үмсэдөө мал, шубуу, зүгы бариха эрхые хаһаха гэжэ хууляар хараалагданхай. Ажахынуудта хэмһээ үлүү мал бараад байһан эрхэтэндэ хүдөө ажахын налог хоёр дахин ехээр түлүүлхэ ёһотой.

Гэбэшье, олонхи газарта эрид хэмжээнүүд абтанагүй. Ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд, ниитын организацинууд энэ ушарта һаналаа гүйсэд табинагүй, хуули эбдэдэг хүнүүдые ажалшадай суглаанууд дээрэ харанагүй. Аймсоведэй гүйсэдкомуудай хүдөө ажахын управленинүүд колхоз, совхозуудай хүн зоной үмсэдөө баридаг мал шалгаха, тоолохо хэрэгтэ анхаралаа һайса табинагүй. Республикын бэлэдхэлэй эмхи зургаанууд хүн зондо хэмһээ үлүү байһан мал худалдан абаха талаар мүртэй хүдэлмэри ябуулнагүй.

Гүрэнэй болон ниитын организацинууд үмсэдөө үлэмжэ ажахы бараад, ниитэдэ туһатай ажал хүдэлмэри хэдэггүй ябадалтай шанга тэмсэл хэхэ уялгатай. Гансал өөрынгөө эрхэ мэдээд, хуули болон ажалай журам сахиха, ниитынгээ урда үнэн сэхээр ябаха уялгануудаа мартаһан хүнүүд манай гүрэнэй арад зондо зэбүүрхүүлхэ ёһотой. Манай гүрэнэй хүн бүхэн үгтэһэн эрхэеэ хэрэглэхэтээ хамта, өөрынгөө уялга дүүргэхэ ёһотой юм.

Хүдөө ажахын эгээл харюусалгатай хаһа саг ерэнхэй. Республикымнай колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд ургуулһан ургасаяа түргэнөөр, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа зорюулжа байна. Энэ үедэ ороохо таряа болон хүдөө ажахын бэшэшье продуктнуудые сахиха асуудал нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай заседанинууд, ажахынуудай хамтын суглаанууд дээрэ харагдаад, бодото хэмжээнүүд хараалагдаа һэн. Шэнэ ургаса бүри бүтэнөөр хуряажа абаха хэрэгтэ энэ нилээд нүлөө асараа.

Гэхэтэй хамта олонхи колхоз, совхозуудта ургасые малай гэшхэхэ, эдихэ ушарнууд үзэгдэнэ, тиин ажахынуудта нилээд хохидол хэгдэнэ. Зэдын аймагай Торинн совхозой үмсын мал адуулагша Халтурин байгша оной август һарада 80 гектар совхозой зеленко гэшхүүлжэ, ажахыда 1500 түхэригэй гарза хээ. 1976 оной июлиин 28-най актын ёһоор Мухар-Шэбэрэй аймагай Загапай колхоздо нэгэ үдэр 36 центнер горох-обёосой холимол ногоон үбһэн эдигдэһэн байна. Тус аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо августын 22-то үмсын малда 89 центнер шэниисэ, Бэшүүрэй аймагай «Новосретенский» совхоздо августын 15-да 84 центнер шэниисэ гэшхүүлээ.

«Колхоз, совхозуудай ургаса эдюулһэнэй түлөө харюусалга» гэһэн 1955 оной январиин 11-нэй СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указые сельскэ болон сомоной зарим Соведүүд һайнаар дүүргэнэгүй. Ажахыда хохидол хэһэн малай эзэн, мал адуулагша сельскэ болон сомоной Соведүүдэй шиидхэбэреэр ялада унаха, хэһэн гарзаяа түлэхэ ёһотой юм. Ургаса хоёрдохёо гэшхүүлээ һаа, яла хоёр дахин ехээр түлэхэ ёһотой. Харин тиихэдэ энээние нютагай Соведүүдэй зарим гүйсэдкомууд, административна органууд гүйсэд дүүргэнэгүй.

Нютагай Соведүүдэй зарим гүйсэдкомууд ургаса муудуулһан тухай акт саг болзортонь харанагүй, тэрээн тухай буруу шиидхэбэри гаргана. абаһан шиидхэбэреэ дүүргэхын тула хэмжээ абанагүй. тиин хуули эбдэнэ гээшэ. Мухар-Шэбэрэй аймагай Никольскиин сельскэ Соведэй гүйсэдком үмсынгөө малаар колхозой ургаса гэшхүүлһэн Рогов, Парфенов болон бусадай хэһэн гарзынь түлүүлхын орондо мил үгөөр зэмэлээд орхижорхиһон байна. Августын 25-да үмсынгөө малаар 924 түхэригэй шэниисэ эдюулһэн 19 эзэдтэ мил 285 түхэриг түлүүлээд, бэшиинь хуули бусаар орхижорхиһон байна. Иимэ ушар баһал Бэшүүрэй аймагай Новосретинскэ сельскэ Соведэй гүйсэдкомдо болоһон юм

Сэлэнгын, Загарайн, Хяагтын болон Захааминай аймагуудта ороохо хулгайлха ушар үзэгдөө. Ороохо таряанай муугаар хадагалагдадаг, харууһалагдадаг дээрэһээ иимэ юумэ болоно. Зарим нэгэшүүл архи уухын тула ороохо хулууна. Эрхирэгэй совхозой комбайнернууд Васильев ба Дубанов, трактористнар Жерехин ба Елисеев гэгшэд байгша оной сентябрь һарада 400 килограмм ороохо хэдэн шэл архяар худалдаад, ажаллажа байһан газартаа уугаа.

Совет оронойхмнай хүн бүхэн социалис зөөридэ эзэн ёһоор хандаха ёһотой. Тиигээл һаа, ниитын зөөри найдамтайгаар сахигдаха. Хулгайшад, ажал хүдэлмэриһөө хулжагшад, үмсынгөө ажахы үлэмжэ ехэ болгогшод үнэн сэхэ һанаатай хүн зоной дунда ябанад гээшэ. Тиимэһээ ниитын зөөри хулгайлжа, тэрээндэ хохидол хэжэ байгшын хажуугаар хэмжээ абангүй нэгэшье хүн гараха ёһогүй.

Совет хуулиин ёһо гуримай хэлбэришэгүй дүүргэгдэжэ байхын тула ажалшадай дунда хүмүүжүүлгэ — гэгээрэлэй болон эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулха хэрэгтэй. Тиигэхэтэй хамта хуули ёһо дүүргэдэггүй, бүдүүлигээр эбдэдэг хүнүүдтэ засаг түрын зүгһөө шанга хэмжээн абтаха бологдоно. Энэ талаар милици, сүүд болон прокуратура, нютагай Соведүүд олониитэ ехэ үүргэ дүүргэхэ, социалис зөөри аршалха талаар эрид хэмжээ абаха уялгатай. Бүхы совет хүнүүдэй дунда хэдыхэн хулгайшадай, хулигаануудай, ажал хүдэлмэри хэдэггүйшүүлэй хуули ёһо, ажалай журам эбдэжэ, социалис зөөридэ гараа хүргэжэ байһан ушарые манай общество саашадаа тэсэхэ ёһогүй.

Б. ЦЫДЕНЖАПОВ,
Буряадай АССР-эй прокурор.

ЭРХИМ АНГУУШАДТА—ШАН

Үнгэрэгшэ 1975—1976 онуудай олзоборилгын хаһада эрхим амжалта туйлажа, түсэбөө хэдэн дахин үлүүлэн дүүргэһэн, ангай арһа гүрэндэ тушаапан Буряадай коопзверопромхозуудай ангуушадые Роспотребсоюзай правлени һаяхан урмашуулба.

Хамтадаа 23 ангуушан Роспотребсоюзай Хүндэлэлэй грамота болон мүнгэн шанда хүртэбэ.

Прибайкалиин аймагай коопзверопромхозой ангуушан Н. П. Шангин 1952 түхэригэй гэхэ гү, али 128 хэрмэнэй, 606 ондатрын, 37 булганай арһа тушааһан байба. Хойто-Байгалай аймагай С. И. Куробтев 46 хэрмэ, 357 ондатра, 24 булга олзоборилжо, 2.623 түхэригэй «зөөлэн алта» бэлэдхэлэй пунктда асарһан, Кабанскын М. П. Ивановой бариһан 35 хэрмэн, 1.452 ондатра, 6 булган 3.009 түхэригөөр сэгнэгдэә.

Эдэнэр мүнөө хушын һамар сохижо дүүргэөд, үсагэлдэрһөө — сентябриин 25-һаа ондатрын агнуурида гараба. Буркоопсоюзай коопзверопромхозуудай ангуушад намарай агнууриин хаһа соо 81.500 ондатра бариха түсэбтэй.

М. ГЫЛЫКОВ,
охотовед.

АЯН ЗАМДАА

Соёл-гэгээрэлэй училищиин 474-дэхи бүлэгэй студентнэр байгша ондо республикын агитбригадануудай дунда үнгэргэгдэһэн харалгада эрхимлэжэ, лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Тус бүлэгые Буряадай АССР-эй культурын габьяата ажал ябуулагша П. В. Шапова хүтэлбэрилдэг юм.

Ажал хэжэ эсэшоод, амаржа һуухадаа, ирагуу гоё аялгатай, илангаяа дуратай дуунайнгаа хүгжэм шагнахадаа, хүнэй сэдьхэл амардаг, хүсэ шадалтай, хүхюун дорюун болодог гээшэ ааб даа. Эгээл тиимэһээ республикын соёл-гэгээрэлэй училищиин студентнэр республикынгаа олон аймагуудаар, БАМ-ай барилгашадта, городой хүдэлмэришэдтэ болон институдуудай студентнэрэй урда оло дахин концерт табижа, сугларагшадайнгаа зүрхэ сэдьхэлдэ бүхөөр хадуугдаһан байха.

Тус училищиин 14 студентнэрһээ бүридэһэн агитбригада М. М. Банщиковай хүтэлбэри доро Бэшүүрэй аймагай ажахынуудаар ябажа, ажалшадай урда концерт харуулхань. Концертынь программада ирагуу гоё аялгатай дуунууд, уян нугархай хатар, шог зугаатай сценкэ, багахан зүжэгхэнүүд бии.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, тус агитбригадын концерт олон түмэн ажалшадай зүгһөө һайшаагдахал байха.

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

ХОЛЫЕ ОЙРОТУУЛБА

Баргажан гол дээгүүр шэнэ хүүргэ бариха гэһэн мүнөөдэрэй шухала асуудал түргэнөөр шиидхэгдэжэ, богони сагай хугасаа соо мантан томо гоё һайхан хүүргэ баригдажа, ашаглалгада үгтэхэдөө, Баргажанай, Хурамхаанай аймагай ажалшадые ехэтэ баясуулба. Энэнь Баргажан гол дээрэ бариһгдаһан хоёрдохи хүүргэ болоно. Түрүүшын хүүргэ һахали тосхоной урда захаар арбаад жэлэй саада тээ баригдаһан байгаа.

Шэнэ хүүргэ нээлгын баяр ёһололдо аймагай ажахынуудай түлөөлэгшэд, ажалшад олоороо суглараа. Шэнэ хүүргын хажуу талаар союзна республикануудай тугууд алтан намарай һэбшээндэ намилзан далбана. Үдэрэй эгсэ 4 часта ажалшадай депутадуудай Баргажанай аймагай Совет гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. Я. Сыщук шэнэ хүүргэ нээлгэдэ зорюулагдаһан баярай митингые нээхэ зуураа, шэнэ хүүргын барилга гүрэнэй комисси «эрхим һайн» сэгнэлтэтэйгээр тушаажа абаа гээд мэдээсэбэ.

КПСС-эй Баргажанай райкомой нэгэдэхи секретарь Л. Б. Раднаев, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. Я. Сыщук гэгшэд хүүргэ дээгүүр татагдаһан лентэ хайшалба. Арадай ажахыда хэрэгтэй ашаа тээһэн мантан томо машина, тракторнууд холые дүтэ болгоһон хүүргэ дээгүүр эгээн түрүүлэн хойно хойноһоо һубарилдан гараа.

Шэнэ хүүргые «Бурятавтодорой» 599-дэхи харгы ашаглалгын управлениин, хүүргэ баридаг 34-дэхи отрядай участогай хүдэлмэришэд богони саг соо барижа, болзорһоонь урид ашаглалгада тушааһан байна.

— Баргажанай гол дээгүүр баригдажа эхилһэн хүүргэ байгша оной декабриин 30-да дүүргэгдээд байхаар хараалагдаһан юм. Тиин манай отрядай хүдэлмэришэд барилгаяа аяар гурба һараар уридлажа шадаба ха юм. Ажал хүдэлмэрээ һайн мэдэхэ болоһон автокрановщик Виталий Лемешонок, экскаваторщигууд Фёдор Сахаутдинов, Василий ...ликов, механизатор... Виктор Барабаш, а... машинануудай жол... Жорж Кошман, Иван ...валёв болон бусад а... үльгэр жэшээ хару... байна, — гэжэ хүүргэ б... шадай отрядай на... С. П. Чуб хөөрэнэ.

Холын аянда ябагшад... тые хороожо, хүүргэ б... үгэһэн эдэ барилга... мүн Баргажан голой ... ажалшадта ажалдаа ... татаи ябахыень хүсэе!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ... **хүүргэ.**

Б. ЦЫРЕМПИЛ...
Авторай фо...

Һуранашье, хүдэлнэшье

Мунко Дамбиевич Батуев наймадахи жэлээ Мухар-Шэбэрэй Суулгын дунда һургуулиин һурагшадай үйлэдбэриин бригада хүтэлбэрилнэ. Бригададань зуу гаран һурагшад тоологдодог. Тэдэнэр жэл бүри түрэл совхоздоо ехэ туһа хүргэнэ.

Жэшээлхэдэ, энэ жэл һурагшадай бригада совхозойнгоо 4.828 хониной нооһо хайшалжа, 118 центнер нооһо абаа. Тиин энэ хүдэлмэри саг болзортоо, һайн шанартайгаар үнгэргэгдэжэ, гүрэндэ нооһо худалдаха жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

Хони хайшалга дээрэ олон һурагшад һайнаар хүдэлөө. Тэдэниие совхозой дирекци, партийна болон профсоюзай организацинууд али болохоор урмашуулаа. Жэшээнь, Люба Пунсакова Саша Кушнарёва хоёр ВДНХ-гай путёвкоор шагнагдаа һэн.

Нёдондо жэл һурагшадай бригада 10 гектар талмай дээрэ куузику ургуулжа, га бүриһөөнь 438 центнер абаад, совхоздоо тушаагаа бэлэй. Энэ жэл тэдэнэр тэрэ газар дээрээ баһал куузику тараад, хойноһоонь һайн харууһа хээ, муу бэшэ ургаса ургуулаа. Мүнөө нютагайнь һаалишад үхибүүдэйнгээ ургуулһан куузикугаар малаа эдеэлүүлжэ байна.

Тэжээл бэлэдхэлгын, таряа хуряалгын хүдэлмэридэ һурагшадай бригадын гэшүүд эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэдэнэй хүсөөр полевой станууд сэбэрлэгдээ, угаагдаа һэн. Мүнөөшье үбһэшэдэй бригада, совхозой тоог дээгүүр ябаа һаа, тэдэнэй олоороо хүдэлжэ байхыень харахат. Намарай, үбэлэй сагта һурагшад фермэ, отаранууд дээгүүр ябажа, малшадта туһалдаг заншалтай.

Ахамад классай һурагшад эрдэм бэлиг шудалхынгаа хажуугаар хүдөө ажахын машинануудые үзэнэ. Тэдэнэй аттестат абахадань, баһал машина, трактор жолоодохо үнэмшэлгэ үгтэнэ. Нёдондо жэл 14, энэ жэл 16 хүн трактор жолоодохо эрхэтэй болоо.

Ц. СУБАНОВ,
манай корр.

НЮТАГАЙМНАЙ ХҮБҮҮН—ГЕНЕРАЛ

Нютагаймнай хүбүүн Д. П. Ахминеев 1944 ондо, үшөө 17 наһа хүрөөгүй ябахадаа, өөрынгөө һайн дураар сэрэгэй албанда ошоһон юм.

Тэрэ сэрэгэй училищида һуража гараад, Н-скэ частинуудта взводой, батарейн командираар ябаа. Һүүлдэнь В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ сэрэгэй политическэ академи амжалтатай дүүргэөд, Совет Армида алба хэхэдээ, полкын командиран орлогшоор, дивизиин политическэ таһагай комиссараар алба хэһэн байна. Тэрэ мүнөөшье Совет Армида алба хэһэн зандаа.

Дмитрий Пантелеймонович Ахминеев Зэдын аймагай Горхон һууринда 1927 ондо түрэһэн юм. Нютагай эхин һургуули дүүргэөд, Доодо-Ториин дунда һургуулида һураа.

Энэ нүхэрнай манай республикаһаа 7-дохи генерал болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нютагаймнай хүбүүн генерал Д. П. Ахминеев.

О. ЦЫБИКОВЭЙ
фотогекст.

Спорт ҺУУРИНУУДАА ҺЭЛГЭЛСЭЭ

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг манай зонын футболистнуудай дунда үнгэргэгдэжэ байгаа уулзалганууд дүүрэхэ тээшээ болобо. Тиин зоно соогоо түрүү һуури эзэлжэ, нүгөөдэ зононуудай футболистнуудтай тулалдахаар бэеэ зэһэһэн табан команда эдэ үлэһэн уулзалгануудаа эрхимээр үнгэргэхын хойноһоо шармайн эрмэлзэжэ ябана. Тиимэһээ эдэнэр бэе бэеэ һэлгэсэлдэжэ ябаад, түрүү һууринуудые эзэлжэ эхилбэ.

Мүнөөдэрһөө түрүү һуурида гараһан Хабаровскын футболистнууд алишье командаһаа һайн байдалтай. Эдэнэр хабарһаа хойшо үнгэргөөд ябаһан бүхы уулзалгануудтаа оройдоол гурбан — «Сэлэнгэ», «Амур»; «Энергия» командануудта шүүгдэнхэй. Һүүлшын гурбан наада гэртээ үнгэргэһэн Хабаровскын футболистнууд «Энергия» — 3:1, «Автомобилист» — 4:0, «Ангара» 2:1 тоотойгоор шүүгээд табиһан байба.

Һүүлэй хэдэн уулзалгануудта шүүгдэжэ эхилһэн Барнаулай «Динамо» команда гэдэргээ сухарижа захалба. «Динамын» футболистнууд «Уралмаш» командада 6:0, «Строительда» 2:0, Хабаровскын футболистнуудта 1:0 тоотойгоор шүүгдэһэн байба.

Манай «Сэлэнгэ» команда гурбан уулзалга Сибириин хото городуудаар үнгэргөөд ерэхэдээ бирабагүй. Абажа боломоор зугаанһаа нэгэл очкотой («Иртышэй» 1:1 тоотойгоор тэнсээ) гэртээ бусажа ерэхэ гээшэ бирагүйхэн дүн бээз? Мүнөөдэрһөө эхилжэ, «Сэлэнгэ» команда гурбан наада Улаан-Үдэ хотодоо үнгэргэхэ болобо. Энэ үдэр манай футболистнууд Братскын «Энергия» командатай наа... Сентябриин 30-да Кра... скын «Автомобилист», ...тябриин 4-дэ Анга... «Ангара» командатай н... ха болоно. Удаань «Сэл... команда байгша он... һүүлшын гурбан уу... үнгэргэхөөр Алас-Дурн... руу ошохоор хараалаг...

Уншагшадай анха... мүнөөдэрэй байдалаар ... сөөнэй таблица толил...

Команданууд	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бумбэгэ
СКА Хабаровск	27	17	7	3	49—18
«Уралмаш» Сверд.	28	18	4	6	58—21
«Амур» Благовещ.	28	13	10	5	34—24
«Луч» Владивосток	28	12	10	3	43—28
«Динамо» Баурнаул	28	12	10	3	34—29
«Чкаловец» Новос.	28	11	10	7	31—24
«Уралец» Нижний Таг.	27	10	10	7	25—25
«Энергия» Братск	28	12	5	11	32—29
«Сэлэнгэ» Улаан-Үдэ	28	10	8	10	37—40
«Ангара» Ангарск	28	10	7	11	28—34
«Зенит» Ижевск	27	10	5	12	27—27
«Нефтяник» Тюмень	27	10	5	12	35—[illegible]
«Звезда» Эрхүү	28	8	3	12	45—46
«Автомобилист» Кр.	28	8	8	12	34—30
«Строитель» Уфа	28	8	3	17	28—45
«Торпедо» Томск	28	6	6	16	18—44
«Локомотив» Шэтэ	26	4	7	15	16—48

ТЭМСЭЛ ШАНГАДАА

Залуушуулай дунда шатараар Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй арбадахи наадан үнгэргэгдэбэ.

Улаан-Үдын 3-дахи дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Роман Иванов түмэр замай техникумэй студент Сергей Павлов хоёрой уулзалга эхинһээ шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Хараад наадагшань эдэбхигүй байдалһаа гарахын тула ехэтэ оролдоо. Теэд энэнь амжалта асарбагүй. Бодоёо алдаха туйлдаа хүрэхэдөө, С. Павлов нүхэрөө илалтаарнь амаршалһан байна.

А. Матвеев —С. Игнатов, В. Плеханов — О. Семенов гэгшэдэй уулзалганууд тэнсэлгээр дүүрэә.

С. Веснин—Л. Александров, М. Леонов—П. Кликунов гэгшэдэй партинууд хойшолуулагдаһан байгаа. Мүүшаг байдалда партияа хойшолуулһан «Спартагай» шатаршан Михаил Леонов наадаяа түгэсхэхэеэ ерэбэгүй. Тиин тэрэ шүүгдэһэндэ тоологдоо. Зүгөөр энэмнай залуу шатаршанай нүхэрөө тоогоогүй ябадал болоно гээшэ. Шүүгдэхэшье байгаа һаа, спортсмен хүн зоригоо олоод ерэжэ, ямар шиидхэбэри абаһанаа хэлэхэ ёһотой бшуу.

Будажаб Занданов 10-һаа 8 очкотойгоор түрүүлжэ ябана. 14-дэхи дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Сокто Намжилов 8-һаа 7 очкотой. Тэрэ наадагдаагүй хоёр партитай. В. Плеханов, П. Кликунов удаадахи һууринуудые эзэлнэ.

Һүүлшын, 11-дэхи наадада Б. Занданов—Р. Иванов, С. Павлов—А. Матвеев, С. Игнатов —В. Плеханов, О. Семенов—С. Веснин, Л. Александров — М. Леонов, П. Кликунов—С. Намжилов гэгшэд уулзаба.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Сентябриин 27-һоо октябриин 3 болотор

ВОСКРЕСЕНИ, 26

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 09.55—«Спортлото» наадалга. 10.10—«Тагильская находка»—уран һайханай фильм. 11.20 — Социалис Ажалай Герой, гүрэнэй нэгэдэхи подшипникова заводой директор А. А. Громовтой «Орленок» телестудиин юнкорнуудай уулзалга. 12.20—РСФСР-эй арадай артистка Т. Синявскаягай концерт. 13.00—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 14.00—Шэнэ һонин 14.10—«Хүгжэмтэ киоск». 14.40 — «Уласхоорондын һонин». 15.10—Забһарлалга. 15.20—«Мүнөөдэр—машина бүтээгшэдэй үдэр». СССР-эй станок бүтээлгын ба инструментальна промышленностиин министр А. И. Костоусов үгэ хэлэхэ. 15.35 —Машина бүтээгшэдтэ зорюулагдаһан хүгжэмтэ программа. 16.20—«Киногоор аяншалагшадай клуб». 17.20—«СССР-эй арадуудай дуунууд ба хатар» 17.50—«Амиды клеткын нюуса». Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 18.00—«Время». 18.30 — «Хүдөөгэй час».

Улаан Үдэ. 19.30—«Үхибүүд»—«Наададта шэнэ ном ерэбэ». 19.55—Поли дээрэ хүдэлэгшэдтэ зорюулагдана. 20.40 — «Ленин». «Һүүлшын подполи» —киноочерк.

«Орбита». 21.00—Шэнэ һонин. 21.15—Забһарлалга. 21.25—«Тагильская находка» (дабталга). 22.35 — «П. И. Чайковскиин романснууд». Валентина Левко дуулана — фильм-концерт. 23.00—«Советскэ Союз гадаадын айлшадай һанамжаар». 23.15 — Опереттын артистнуудай концерт. 24.00—«Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 14.45—Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 16.10—«Дела давно минувших дней» — уран һайханай фильм. 17.50—«Дикая жизнь Гандванны»—баримтата фильм. 19.00—Хүгжэмтэ программа.

«Орбита». 19.30— Дм. Шостаковичой түрэһөөр 70 наһанай ойдо. Концерт.

Улаан-Үдэ. 21.00—«Исполнение желаний»—уран һайханай фильм.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 27

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.00 — «Хүгжэм» — телевизионно журнал. 11.00 — «Бидэнэр байгаалитай танилсанабди». 11.20 — «Веселый обманщик» — мультфильм. 11.30 — «Эжын һургуули». 12.00 — «Гренада», вокальноинструментнүүдэй ансамблиин концерт. 12.30—«Үхибүүдэй фильм». «Девочка ищет отца» — кинофильм. 14.00 — Шэнэ һонин. 14.10 — «Литературна хөөрэлдөөн». 14.55 — Г. Свиридовэй дуунууд ба романснууд. 15.40 — «Социалис мүрысөөнэй ябаса тухай тэмдэглэл». 16.25 — Экран дээрэ кинокомеди. «Деловые люди» — кинофильм 17.50 — Забһарлалга. 18.00 — «Время».

Улаан-Үдэ. 18.30 — Ахалагша классайхидта зорюулагдаһан программа. 19.00 «Монголой эрдэмтэд — манай айлшад (буряадаар дамжуулга). 19.30 — Телевизионно һонин. 19.50 — «Уласхоорондын шэнжэлэл».

«Орбита». 20.15 — Г. Свиридовэй дуунууд ба романснууд. 21.00 — Шэнэ һонин. 21.15 — Забһарлалга. 21.25 — «Деловые люди». — кинофильм. 22.50 — «Социалис мүрысөөнэй ябаса тухай тэмдэглэл». 23.35—Уласхоорондын лауреат Ю. Востреловэй концерт. 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 18.30—«Эжын һургуули. 19.00—М. Горькиин нэрэмжэтэ Ленинградай драмын академическэ Ехэ театрай «Диалог со зрителями» гэһэн зүжэг.

Улаан-Үдэ. 20.15—«Огонь» — уран һайханай фильм.

ВТОРНИК, 28

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 11.00 — «Залуушуулай адресууд». 12.00 — «Нэгэниинь бултанай түлөө, бултадаа нэгэнэй түлөө!» 12.45 — «Литературна уулзалга». Пабло Неруда. 13.30 — «Лиесма» (Рига) гэһэн Түбэй клубай хатарай ансамблиин концерт. 14.00 Шэнэ һонин. 14.10 — «Эрдэмтэдэ үгэ үгтэнэ». 14.25 — «Диалог со зрителями» зүжэг. 15.40 — Классическа хүгжэмэй концерт. 15.55 — «Эб найрамдалай замаар». Болгариин Арадай Республика. 5 дахи дамжуулга. 16.25 — «Учитель пения» кинофильм. 17.50 Забһарлалга. 18.00 — «Время». 18.30 — «Лиесма» — ансамблиин концерт. 19.00 — «Залуушуулай адресууд».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 20.20 — «1976 оной таряа хуряалга»—дамжуулга.

«Орбита». 21.00 — Шэнэ һонин. 21.15 — Забһарлалга. 21.25 — «Учитель пения» — кинофильм. 22.50 —«Эб найрамдалай замаар». Болгариин Арадай Республика. 5-дахи дамжуулга. 23.20 — «Веков прошедших корабли» — баримтата фильм. 23.40—«Уран шүлэг». «Минии орон». Совет поэдүүдэй шүлэгүүд. 24.00—«Время» 00.30 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Спартак» (М) — «ЦСКА».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.00 — Һурагшадта зорюулагдаһан «Горн» гэжэ программа. 19.30 — Үхибүүдэй мультфильм.

«Орбита». 20.00 — «Хүгжэм», телевизионно журнал.

СРЕДА, 29

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 11.15—«Горнистнууд, харюусатты!» 12.30 — Камерна концерт. 13.00 — Үхибүүдэй фильм. «Мальчишки — народ хороший!» — телевизионно уран һайханай фильм. 14.00 — Шэнэ һонин. 14.10—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Спартак» (М) — «ЦСКА» (2-дохи ба 3-дахи үенүүд). 15.25—Уласхоорондын конкурсын лауреат Ю. Вострелов (баян). 15.45 — «Далаад онуудай Америкэ». «Ворота на юг». 7-дохи фильм. 16.20 — «Впереди день» — кинофильм. 17.50 — Забһарлалга. 18.00 — «Время». 18.30 — «Жарки» гэжэ дуунай ба хатарай ансамблиин концерт.

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Факел — залуушуулда зорюулагдаһан программа. 19.40 — «КПСС-эй XXV съезд» гэһэн циклһээ (буряадаар). 20.00 — Хүдөө ажахыда эрдэм наука ба түрүү дүй дүршэл. 20.30 — Телевизионно һонин.

«Орбита» 21.00 — Шэнэ һонин. 21.15— Забһарлалга 21.25 — «Впереди день» — кинофильм. 22.55 — «Далаад онуудай Америкэ», «Ворота на юг». 7-дохи фильм. 23.30 — «Дэлхэйн арадуудай уран зохёол». 24.00 — «Время». 00.30— Футболоор УЕФА-гай кубок абахын түлөө. «Динамо» (М) — «АЕК» (Афины).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.30 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүдэй программа.

«Орбита». 19.00 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Спартак» (М) — «ЦСКА».

ЧЕТВЕРГ, 30

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 11.30 — «Шатарай һургуули». 12.00 — «Хүхюу нотонууд» — 12.45 — «Баримтата экран». 14.00 — Шэнэ һонин. 14.10 — Футболоор «Динамо» (М) — «АЕК» (Афины). Забһарлалгадань «Спортлотогой» тираж. 15.55 — «Хүдөө тосхоной байдал ба асуудалнууд». 16.25 — «Уран шүлэг». — Совет поэдүүдэй шүлэгүүд». 16.45—«Наперекор судьбе» — уран һайханай фильм. (1-дэхи сери, түрүүшынхеэ харуулагдаха). 17.50 — Забһарлалга. 18.00 — «Время». 18.30—«Шатарай һургуули». 19.00 — Ю. Корчинский наадаха.

Улаан-Үдэ. 19.15 — Үхибүүдтэ зорюулагдана. «Страна веснушек». 19.45 — «Танай бэшэгүүдээр». 20.10 — «Полит-һуралсалай шэнэ жэлые угтуулан». 20.40 Телевизионно һонин.

«Орбита». 21.00 — Шэнэ һонин. 21.15 — Забһарлалга. 21.25—«Наперекор судьбе» (-1дэхи сери). 22.30 — «Хүдөө тосхоной байдал ба асуудалнууд». 23.00—СССР-эй арадай артист М. С. Гришкогой концерт. 24.00— «Время». 00.30 — «Футболоор Европын кубок абахын түлөө». «Партизан» (Югослави) — «Динамо» (К).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 19.15 — Спортын программа: 1. Футболоор. «Динамо» (М)—АЕК» (Афины). 2-дохи тайм 2. «Спортлотогой» тираж. 3. Футболоор. «Партизан» (Югослави) — «Динамо» (Киев). 2-дохи тайм.

ОКТЯБРИИН 1, ПЯТНИЦА

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.00 — «Багшанарай үдэртэ зорюулагдаһан «В добрый путь!» гэһэн дамжуулга. 11.40 — Гитаристнуудай ансамблиин концерт. 12.00 — Үхибүүдэй фильм. «Друг мой. Колька». 13.25 — Эстрадын концерт. 14.00 — Шэнэ һонин. 14.10 — Ж Дюклогой 80 жэлэй ойдо. «XX зуун жэлэй коммунар» гэһэн телевизионно баримтата фильм. 15.15 — «Ю. Корчинский наадаха». 15.35 — «Хлебороб» — телеочерк. 16.05 — «Ном. Саг. Уншагша». 16.35—«Наперекор судьбе» (2-дохи сери), 17.50—Забһарлалга. 18.00—«Время». 18.30—«Москвагай хүдэлмэришэдэй найдуулга». 19.00 — «В добрый путь». Багшанарай үдэртэ зорюулагдана.

Улаан-Үдэ. 20.40—Телевизионно һонин. 21.00 — «1976 оной таряа хуряалга» гэһэн дамжуулга.

«Орбита». 21.25—«Наперекор судьбе» (2-дохи сери). 22.35—Ж. Дюклогой 80 жэлэй ойдо. «XX зуун жэлэй коммунар» гэһэн телевизионно баримтата фильм. 23.40—Гитаристнуудай ансамблиин концерт. 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.30—Үхибүүдтэ зорюулагдаһан мультфильмнүүдэй программа. 19.30—«Буу зэбсэг хуряалга—мүнөө сагай хэрэг» (буряадаар хөөрэлдөөн). 19.50—Улаан-Үдэ хотын программа. 20.30 — «Хүгжэм».

«Орбита». 20.40—Гитаристнуудай ансамблиин концерт. 21.00—Шэнэ һонин. 21.15—Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 21.25—«Новоселье»—кинофильм. 22.35 —Буряадай телевидени ба радиогой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт.

СУББОТО, 2

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.55—«Үглөөнэй почто». Хүгжэмтэ программа. 11.25—Мультфильмнүүдэй программа. «Оранжевое горлышко», «Зеленые тропинки». 11.55 —«Очевидное — невероятное». 12.55—«Онтохондо айлшалалга». «Кащей Бессмертный» — кинофильм 14.00—Шэнэ һонин. 14.10 —«Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 14.40—«Далаад онуудай Америкэ» 8-дахи фильм. «На берегах Миссисипи». 15.15—А. Н. Островский. «Пучина»—ССР Союзай гүрэнэй академическэ Бага театрай фильм-зүжэг (түрүүшынхеэ харуулагдаха). 17.50—Забһарлалга. 18.00—«Время». 18.30 — «Музейн ба выставкын залнуудаар». 19.00—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Динамо» (М.)—«Динамо» (Рига). Забһарлалгадань «Спортлотогой» тираж ба шэнэ һонин. 21.15—Забһарлалга. 21.25—«Очевидное —невероятное». 22.25 — «Далаад онуудай Америкэ». 23.00—«Алтан ното». ГДР-һээ дамжуулга. 24.00 — «Время».

ВОСКРЕСЕНИ, 3
МҮНӨӨДЭР — БАГШАНАРАЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 9.45—Һурагшадта зорюулагдана. «Түрүүшымни багша». 10.10— «Для тех, кто в поле». Концерт. 10.55—«Багша, ...нии нэрые дурданаб» ...

«Орбита». 12.00—... твоих увлечений». 13... «Советскэ Союзда ... нэб». 14.00—Шэнэ ... 14.10 — Мульт... дэй программа: «Край земли», «Ме... лок», 14.50—«М. Р... «Болеро». Фильм-... 15.10—«Киногоор ... лагшадай клуб». 16... «Уласхоорондын ... 16.40—«Манай хүр... «Гарнитурта ханын ... 17.50—«Забһарлалга ... —«Время». 18.30... жэмтэ киоск». 19.0... кейгээр СССР-эй ... нат. «Спартак» (М)... (Ленинград). Заб... дань шэнэ һонин. 2... Забһарлалга. 21.25... композиторнуудай ... Эдуард Хиль дуулаха ... —«Хүдөөгэй час». ... Искусствын масте... концерт 24.00—«...

ХОЁРДОХИ ПРОГРА...

Улаан-Үдэ. 13.0... шка, Серега и я»—у... ханай фильм. 14.40 ... цертын программа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Таряа хуряалга-76» — суглуулбари. «Мүнөөдэр машина бүтээгшэдэй һайндэр», «Хүдэлмэришэнэй хүсэтэй гарнуудаар» — В. Михайловай статья. «Республикын үдэр» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Саарһанай юрьелдээн соо» — М. Хензыхеновэй статья. Улаан-Үдын горсоведнээ тоосоон. Редакцида ерэһэн бэшэгүүд.

Гурбадахи хуудаһанда. «БАМ-да болоһон уулзалганууд» — К. Балковай очерк. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Шэнэ һонин, үйлэ ушар»— суглуулбари. Телевидениин программа.

Реда...
Р. Б. ГАРМ...

Манай адрес, те...

Индекс: 670... Удэ, ул. Ленина ... фоны: редактора ... приемная — 2-54-..., ...дактора — 2-68-08, ...дактора — 2-62-62, ...ретаря — 2-50-52, ...ат — 2-66-76, отд... ...тийной жизни — 2-6... ...ского хозяйств... 2-63-86, пропа... ...гации — 2-56-23. ... ...ности и строи... 2-61-35, совет... ...тельства и бы... культуры и ш... писем и селькор... информации — ... ...щественная пр... 2-56-62, машин... 2-57-63, корр... 2-35-95.

Типография управления по делам издательств полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н 02455. Заказ ...